

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Veřejná správa a regionální rozvoj

ARABSKÁ KLIENTELA LÁZNÍ VE MĚSTĚ
TEPLICE POHLEDEM EKONOMICKÝM, SPRÁVNĚ
PRÁVNÍM A SOCIÁLNĚ PSYCHOLOGICKÝM

bakalářská práce

Autor: Eliška Reisingerová

Vedoucí práce: JUDr. Tomáš Louda Csc.

Rok: 2015

Prohlašuji na svou čest, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

Eliška Reisingerová

V Praze, dne 3. 8. 2015

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu JUDr. Tomáši Loudovi za jeho rady, připomínky a především ochotu vést tuto bakalářskou práci. Dále bych chtěla poděkovat svým přátelům a všem, kteří se mnou o tématu byli ochotni diskutovat, a dali mi tím spoustu podnětů, jimiž se zabývat a nad nimiž přemýšlet.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá aktuálním tématem arabských lázeňských hostů ve městě Teplice. Řeší důvody pobytu muslimů v Evropě, v České republice a konkrétně i v Teplicích. Dále se zabývá vztahy mezi Českou republikou a muslimy z hlediska legislativy a nejvýznamnějších kulturních odlišností. Cílem práce bylo zjistit, jaké dopady má příjezd arabských hostů do města Teplice v oblasti ekonomické, správně právní a sociálně psychologické. Dílčím cílem bylo odhalit příčiny nesnášenlivosti Tepličanů vůči arabským hostům. Práce nepotvrzuje hypotézu, že ekonomické přínosy arabských lázeňských hostů převažují nad sociálně psychologickými negativy, proti nimž Tepličané brojí, z důvodu nemožnosti porovnání těchto dvou oblastí, avšak potvrzuje tvrzení, že arabští lázeňští hosté pro město představují ekonomický přínos.

Abstract

The bachelor thesis deals with topical issue of Arab spa visitors in Teplice. It solves the reasons why Muslims stay in Europe, in the Czech Republic, and particularly in Teplice. It also deals with the relations between the Czech Republic and Muslims in terms of legislation and significant cultural differences. The aim was to find out what impacts have the arrival of Arab visitors to the town of Teplice from the point of view of economy, administration law and social psychology. The secondary aim was to uncover the causes of intolerance of inhabitants of Teplice against Arab guests. The work confirms the hypothesis that the economic benefits of the Arab spa guests outweigh the social psychological negatives or more precisely that Arab spa guests of the city imagine economic benefits.

JEL klasifikace (JEL classification)

H25, R51, R58, Z12, Z30

Klíčová slova

Muslimové, islamofobie, lázně, Teplice

Key words

Muslims, islamophobia, spa, Teplice

Obsah

Úvod.....	7
1. Muslimové v Evropě a v českých zemích	9
1.1. Historický pohled	9
1.1.1. Muslimové v Evropě a u českých sousedů.....	9
1.1.2. Muslimové v českých zemích	12
1.2. Muslimové v České republice v číslech.....	13
1.3. Česká legislativa ve vztahu k islámu.....	14
1.4. Vztahy mezi Čechy a muslimy.....	15
1.4.1. Islám a jeho český mediální obraz	15
1.4.2. Islamofobie	17
1.4.3. Zásadní rozdíl mezi muslimskou a evropskou kulturou	18
2. Úvod do problematiky ve městě Teplice.....	19
2.1. Lázeňské město Teplice.....	20
2.2. Důvod příjezdu arabských hostů do Teplic	21
2.3. Vznik problémů	21
3. Ekonomické hledisko	23
3.1. Ekonomický přínos.....	24
3.1.1. Lázeňský poplatek a poplatek z ubytovacích kapacit	25
3.1.2. Lázně Teplice a.s.....	26
3.2. Přístup podnikatelů	28
3.3. Nákup pozemků	30
3.4. Další ekonomické přínosy	31
4. Správně právní hledisko	31
4.1. Správně právní kroky v otázce arabských lázeňských hostů	36
4.1.1. Noční klid	36
4.1.2. Zahalování obličejů	36
4.1.3. Řešení znečišťování a hluku	37
4.1.4. Nelegální pobyt	37
4.2. Strategický rozvoj města.....	38
5. Sociálně psychologické hledisko	39
5.1. Konkrétní problematické oblasti	40
5.2. Postoje místních obyvatel.....	41
5.2.1. Odpůrci arabských hostů.....	42
5.2.2. Zastánci arabských hostů	43
5.2.3. Město.....	43

6. Možná řešení	47
Závěr.....	52
Seznam tabulek.....	54
Seznam grafů	54
Použité zdroje	55

Úvod

Teplíce jsou lázeňským městem nacházejícím se v Ústeckém kraji. Převážnou část lázeňského provozu zajišťuje společnost Lázně Teplice a.s. Historie města je v souvislosti s lázeňstvím velmi bohatá a díky svým podmínkám lákají návštěvníky různých národností. Místní obyvatelé se tak setkávají např. s ruskými mluvícími hosty, s Němci či s návštěvníky arabských zemí. A právě s arabskými hosty jsou v posledních letech Tepličané konfrontováni stále více. Tito návštěvníci mají vlastní životní styl, který je odlišný od stylu místního. Místní si tak především od roku 2012 stále hlasitěji stěžují na každodenní pikniky, které muslimští hosté se svými rodinnými příslušníky pořádají v Šanovském parku, jenž se nachází u komplexu lázeňských budov, a s nimi související hluk do ranních hodin a nepořádek, který po sobě hosté v parku zanechávají. Za poslední dva roky se situace natolik vyhrotila, že místní proti arabským návštěvníkům pořádají protestní akce, a je možné říci, že se ve městě nemluví o ničem jiném. Obyvatelé města se rozdělili na dvě skupiny, z nichž první lázeňské hosty neuznává a různými způsoby proti nim vystupuje a druhá je akceptuje s tím, že muslimští hosté pro město znamenají ekonomický přínos a je nutné se s jejich zvyšujícími se počty smířit. Jelikož z města pocházím a při každé návštěvě mě nemine diskuze nebo přinejmenším vyslechnutí názorů na téma arabských lázeňských hostů, rozhodla jsem se v rámci bakalářské práce tuto problematiku prozkoumat do hloubky a zjistit, zda se skutečně jedná o tak velký problém, v čem problematika spočívá a zda je nějakým způsobem řešena. Proto je práce rozdělena do tří oblastí – ekonomické, sociálně psychologické a v souvislosti s přístupem města ještě do oblasti správně právní. Zároveň mě zajímalo, z jakého důvodu a od jaké doby do města tito hosté jezdí a zda trend růstu jejich příjezdů bude pokračovat.

Teoretická část práce se proto zabývá historickými příčinami a vývojem pobývání vyznavačů islámské víry na území Evropy, u našich sousedů a také na našem území. Zároveň řeší vztahy mezi muslimy a českou veřejností a možné příčiny nepochopení islámské kultury. Dále řeší z hlediska teorie tři zmiňované sekce, které jsou pak v praktické části aplikovány na konkrétní případy.

Struktura práce není rozdělena tradičním způsobem na část teoretickou a praktickou. Je tak učiněno z důvodu lepší přehlednosti, snazšího pochopení a argumentační návaznosti na jednotlivé bloky. První část práce je pouze teoretická a pojednává o důvodech pobytu muslimů na evropském i českém území a o vztazích, které mezi muslimy a nemuslimy panují. Druhá

kapitola vymezuje problematiku, jež je v Teplicích řešena. Následují kapitoly vymezující hledisko ekonomické, správně právní a sociálně psychologické. V úvodu každé části je pohled řešen teoreticky a následují aplikační části vztahující se konkrétně na řešenou problematiku ve městě Teplice. Díky tomu je práce provázanější a není tak nutné si teoretickou část znovu připomínat. Poslední kapitola uvažuje možné přístupy k řešení dané problematiky a závěr shrnuje výsledky práce a odpovídá na hypotézu stanovenou v úvodu práce.

Teoretická část je zpracována na základě odborné literatury, legislativních dokumentů a existujících analýz, jež souvisejí s tematikou mediálního obrazu muslimů. Praktická část na základě ekonomických údajů, materiálů města Teplice a společnosti Lázně Teplice a.s. a na základě vlastní zkušenosti či osobní komunikace se subjekty spadajícími do zmíněných tří oblastí. Jako určitý představitel nebo spíše potvrzovatel veřejného mínění bylo využito nedávno provedeného anketního šetření.

Hlavním cílem práce je zjistit, jaké dopady má příjezd arabských hostů do města Teplice v oblasti ekonomické, správně právní a sociálně psychologické. Dílčím cílem je pak odhalit příčiny nesnášenlivosti Tepličanů vůči arabským hostům. Jelikož se teplické obyvatelstvo rozdělilo na dvě skupiny, jak bylo popsáno výše, bakalářská práce rovněž řeší hypotézu, že ekonomické přínosy arabských lázeňských hostů převažují nad sociálně psychologickými negativy, proti nimž Tepličané brojí.

1. Muslimové v Evropě a v českých zemích

Tato kapitola řeší důvody pobytu muslimů na území Evropy, především v zemích, které jsou s Českou republikou spojeny nejvíce a kterými tak byla naše země ovlivněna i z pohledu legislativy. Dále kolik muslimů se na území České republiky nachází a také aktuální vztah mezi muslimy a širokou veřejností.

Na úvod je vhodné poznamenat, že slám jakožto nejmladší světové náboženství vznikl na počátku 7. století na Arabském poloostrově. Jeho zakladatelem byl Muhammad, který je považován za posledního Alláhova proroka.

1.1. Historický pohled

1.1.1. Muslimové v Evropě a u českých sousedů

Jako první se s muslimy setkala křesťanská Byzantská říše, v níž muslimové v roce 636 ovládli Damašek, Jeruzalém a oblast Sýrie a Palestiny. O necelých 80 let později se odtud islámská civilizace poprvé dostala na evropskou pevninu. Bylo to roku 711, kdy se průzkumný oddíl vylodil u mysu, jenž dostal název Džabal Tárik, tedy po španělském zkomolení Gibraltar. Téhož roku porazili vizigótského krále Rodriga a následně získali prakticky celý Pyrenejský poloostrov.¹ Po staletí pak probíhala muslimská expanze do nejrůznějších evropských i mimoevropských částí světa, střídána získáváním dobytého území zpět Evropany a protýkána společným obchodem a ovlivňováním kultur a doplňováním světového vědění. V 19. století pak byly muslimské země ovládnuty evropskými mocnostmi z hlediska hospodářského, politického i vojenského.²

Mendel (2007, str. 60) rozlišuje přítomnost islámu v Evropě z historického hlediska do čtyř vývojových typů. Prvním typem je přítomnost muslimů ve Španělsku (8. - 15. stol.) a v jižní Itálii (7. – 11. stol.). Druhý typ je spojen s pádem mongolského etnika do východní a střední Evropy v 13. století, které bylo původně polyteistické, avšak následnické státy po několika generacích přijaly islám za své jediné náboženství. Třetí typ se vztahuje ke zhruba pět set let trvající turecké přítomnosti na Balkáně a ve střední Evropě.

¹ Mendel, M., Ostřanský, B., Rataj, T.: Islám v srdci Evropy, Academia: 2007, str. 20-21

² Kropáček, L., Gombár, E., Marková, D., Obuchová, L.: Variace na Korán: Islám v diaspoře, Orientální ústav Akademie věd ČR: 1999, str. 15-17

Čtvrtý typ muslimské přítomnosti v Evropě je spojen se střední a západní Evropou, která nikdy po delší časový úsek nebyla pod nadvládou muslimů. Přesto však v těchto oblastech muslimy nalezneme. Jedná se především o tzv. gastarbeitery, kteří do Evropy přicházeli od 60. let 20. století, nebo se jedná o příchozivé v souvislosti s postkoloniálními vztahy velmocí (Francie, Británie) ke svým bývalým državám.

Střední Evropa se však s muslimy přeci jen setkala již dříve. Od 16. století přicházela německá a rakouská část Evropy do styku se svým osmanským sousedem, jež ovládal Uherskou nížinu a pravidelně podnikal obchodní i diplomatické výpravy do Burgenlandu, do Čech i do Bavorska. Během 17. století se v těchto zemích usazovali muslimští obchodní agenti či cestovatelé, kteří se zde oženili. V době „tureckého nebezpečí“, zvláště po druhém tureckém ohrožení Vídně v roce 1683, kdy se mj. turecká jízda dostala i na jižní Moravu, zůstalo na habsburském území mnoho raněných nebo „nezvěstných“ vojáků a členů vojenského personálu (kuchaři, stanaři, otroci, členky harému poraženého osmanského vojevůdce Kara Mustafy atd.). Někteří z nich byli přijati do služby u habsburského dvora, založili živnost, spolupracovali s habsburskou zpravodajskou službou apod. Zároveň většina konvertovala ke katolické církvi. Poněkud jiné vztahy navázaly německé země s muslimy od poloviny 18. století, kdy pruský král Fridrich Vilém I. získal darem dvacet tureckých elitních vojáků pro svou osobní gardu, a o deset let později král Fridrich I. Veliký vytvořil první pruský jezdecký oddíl složený z Tatarů. Muslimští vojáci mohli využívat pruskými králi pro ně speciálně vytvořenou místnost – modlitebnu, kterou mohli využívat jen v době volna, tedy v neděli. V 18. století pak Berlín navázal diplomatické styky s Istanbulem za účelem spojení proti mocnějším evropským koloniím, než bylo Prusko. Ve 40. letech následujícího století dokonce Prusko s Osmanskou říší sjednalo celní unii. Přirozeně tak na německém území vnikaly modlitebny či muslimský hřbitov s mešitou. Osmanskou říší jako svého spojence si Prusko velmi hýčkalo, především na konci století, kdy byly hlavními pruskými soupeři Francie a Británie. Německé země tak pomohly např. při budování osmanské infrastruktury či při modernizaci osmanské armády. Z toho důvodu se v Německu do období první světové války muslimská komunita značně zvýšila. A nárůst přišel i v průběhu a především po skončení války, kdy na území zůstalo mnoho původně zajatých carských vojáků. Další příliv muslimů znamenala druhá světová válka, v průběhu níž Třetí říše zajala přibližně milion sovětských vojáků a čtvrtina z nich byla ochotna s Říší spolupracovat. Mezi těmito přeběhlíky bylo mnoho muslimů. Většina z nich však byla po skončení války vydána Sovětskému svazu, který je buď popravil, nebo deportoval na Sibiř. Přesto se však několika stovkám muslimů, jimž hrozil trest za kolaboraci nebo těm, kteří

v komunistických zemích zkrátka nechtěli žít, podařilo do Německa utéct a spolu s „německými“ muslimy vytvořili základnu příští muslimské komunity. Dobré vztahy s Tureckem znamenaly v 60. letech další přátelský krok v podobě přijetí množství tureckých pracovních sil. Dnes tak v Německu žije téměř pět milionů muslimů.³

Dalším českým sousedem, jež měl s islámem významnou zkušenost, bylo Rakousko. Od 60. let 19. století působil ve Vídni nejvyšší muslimský teologicko-právní činitel, což znamená, že zde, ale i v Čechách a na Moravě žila početná skupina muslimů. V roce 1878 však Rakousko-Uhersko zahájilo válečné tažení proti Osmanům z Bosny a Hercegoviny, kteří se po neúspěšné obraně říši poddali. Na druhou stranu se však muslimům otevřely nové hranice, jíž výrazně využívali v oblasti hledání nových pracovních příležitostí. V letech 1878 – 1918 tak docházelo k migraci Bosňáků především do českých zemí, které byly průmyslově nejvyspělejší, a nezaměstnanost zde byla na nejnižší úrovni. Demografické změny v říši sebou přinesly i legislativní změny. Již čtyři roky před okupací Bosny a Hercegoviny dostali muslimové povolení řídit se v rodinném právu šáriou hanífovského směru⁴, který se nejvíce uplatňoval s Osmanské říši. Po té, co v roce 1908 došlo k anexi Bosny a Hercegoviny Rakouskem-Uherskem, byla císařem Františkem Josefem I. přijata legislativní novela, konkrétně zákon č. 159/1912 ř. z., díky němuž bylo islámské náboženství ritu hanífovského státem uznané. Zákon muslimským obcím zajišťoval sebeurčení, avšak při zachování státního dozoru a za podmínky, že bude trvale zabezpečen chod alespoň jedné náboženské obce. Na zřizování a chodu náboženských obcí i v ostatních zemích říše se mohli podílet i duchovní z Bosny a Hercegoviny. Právní vztah k islámu byl dále upraven článkem XVII/1916, který se vztahoval na islám bez ohledu na právní směr. Byť se tento krok může zdát zcela bezvýznamný, pro následné právní postavení muslimské obce v Československé republice představoval závažnou překážku. Rakousko-Uhersko i přes válečné tažení na Bosnu a Hercegovinu budovalo s Osmany pragmatické vztahy, především za účelem posílit svou pozici vůči Německu, což se projevilo za první světové války, kdy obě říše bojovaly na stejné straně. Vídeň se v té době pokoušela o obnovení svého hospodářství posílením obchodu s Balkánem a Osmanskou říší. Český arabista a cestovatel Alois Musil tehdy pro císaře vypracoval plán na zřízení Orientální společnosti, která měla podporovat hospodářské, ale i kulturní a vědecké vazby s Orientem a dostat se v tomto ohledu na vedoucí pozici, kterou si v té době drželo Německo, případně Anglie.

³ Mendel, M., Ostřanský, B., Rataj, T.: *Islám v srdci Evropy*, Academia: 2007, str. 55 - 70

⁴ Hanífovský mazhab či ritus je nejliberálnější z čtyř sunnitských právních škol, který se nejvíce uplatňoval na arabském východě, zejm. v Osmanské říši.

Posilování vztahů pokračovalo za vlády Karla I., který v roce 1917 vyslal do Osmanské říše Orientální misi v čele právě s Aloisem Musilem. Výsledek války sice přínos této mise znehodnotil, avšak Musilovo přesvědčení o podpoře vazeb s muslimskými zeměmi ovlivnilo i prezidenta nově vzniklé Československé republiky, Jana Garrigua Masaryka. I po rozpadu monarchie většina muslimů zůstala na území nové Rakouské republiky, která zachovala veškeré legislativní normy, jež se muslimů dotýkaly. Muslimům tak zůstalo plné uznání práv na rozvoj náboženských obcí a provozování náboženství, včetně zachování způsobu vykonávání muslimských sňatků a pohřbů po splnění občanské formy. Dokonce bylo novelou zákona z roku 2012 uznáno, že tyto obřady vykonávané muslimskými duchovními mají stejnou právní relevanci jako úkony vykonávané představiteli jiných náboženství nebo úkony občanské. V hlavním městě Rakouska proto dnes nalezneme přes třicet mešit a modliteben a samozřejmě i několik dalších v jiných rakouských městech.

1.1.2. Muslimové v českých zemích

„O muslimských komunitách v Evropě je dnes již k dispozici větší počet kvalitních odborných prací, avšak o českých zemích se v nich zpravidla vůbec nehovoří. Platí to také o jinak tak spolehlivém souhrnu poučení, jaké představuje Encyklopedie of Islam. V jejím hesle Muslimun nalezneme podrobné informace o evropských muslimech, které systematický výklad rozděluje do dvou skupin: jednak staré („autochtonní“) muslimské skupiny ve východní Evropě a na Balkáně, jednak „alochtonní“ soubory muslimských přistěhovalců v západní Evropě. České země, případně celé někdejší Československo, ležící v prostoru uprostřed mezi východoevropským, balkánským a novým, západoevropským seskupením, se zřejmě pokládají za oblast nedotčenou muslimskou přítomností a nejsou vůbec zmíněny.“⁵

České země, i když u nich nedošlo k trvalému bezprostřednímu kontaktu s islámskou civilizací, s ní však i tak byly určitým způsobem konfrontovány. Zřejmě první písemná zmínka o islámu a jeho vyznavačích se objevila v 9. století na území Velké Moravy. V legendě Život svatého Konstantina-Cyrila jsou popsány Cyrilovy zkušenosti z mise k Arabům, které líčí jako vzdělané lidi, a dále zde nalezneme část přeloženého Koránu nebo informaci, že prorok Muhammad uznává neposkvrněnost Panny Marie.

⁵ Kropáček, L. et al.: Islám v českých zemích, Vyšehrad, s.r.o.: 2009, str. 21

Češi se s muslimy setkali ve větší míře až na konci 16. století, kdy osmanští Turci pronikli na dolní Moravu. Po staletí se však do země střídavě či náraz dostávaly informace, které buď muslimy chválily a mluvilo se o nich smířlivě nebo byli naopak odsuzováni či zesměšňováni.

Z hlediska moderních dějin se situace zásadně změnila a ustálila v podobě odmítání islámu a muslimů po roce 1989, kdy do republiky začalo proudit mnoho informací a navíc byla obnovena svoboda slova. Například do učebnic pro žáky základní školy se tak dostávaly mnohdy milné, zkreslené nebo neúplné informace. Vyostření, jak se dočteme i dále, pak nastává po událostech z 11. září roku 2001.⁶

1.2. Muslimové v České republice v číslech

Oficiální statistiky, které by ukazovaly aktuální počet muslimů v České republice, neexistují. Ostřanský a kol. (2007, str. 408) pracuje s dvěma značně odlišnými čísly – 10 000 a 20 000 osob, přičemž k prvnímu údaji se přiklání i místopředseda Ústředí muslimských obcí. Na tomto počtu se nejvíce podílejí cizinci bez českého občanství, mající povolení k trvalému nebo dlouhodobému pobytu. Jedná se především o studenty a podnikatele, kteří do České republiky přišli po roce 1989. Dále jsou do počtu 10 000 muslimů zahrnuti i čeští konvertité, kterých je však nejméně (odhadem místopředsedy Ústředí muslimských obcí cca 400), a cizinci s českým občanstvím, jenž u nás původně v 70. a 80. letech studovali obory jako je medicína, vojenství nebo stavební inženýrství a po studiích se na našem území usadili.

V roce 2006 bylo podle odhadů MVČR v České republice 11 235 muslimů, avšak ne všichni se jako muslimové sami identifikují, neboť při sčítání obyvatelstva se k islámu přihlásilo v roce 2001 3600 osob a o deset let později pouze 3085 osob.⁷

Z hlediska národnosti je většina muslimů arabského původu (zejm. Sýrie, Irák, Egypt), dále se zde setkáme i s muslimy z Balkánu nebo s Turky, Pákistánci či Čečenci. Mimo uvedené neoficiální počty pak zcela stojí nelegální muslimští imigranti, jejichž počet není znám vůbec.⁸

⁶ Mendel, M., Ostřanský, B., Rataj, T.: Islám v srdci Evropy, Academia: 2007, str. 358

⁷ Lhoťan, L.: Islám a islamismus v České republice, Lukáš Lhoťan v Pstruží: 2013, str. 15

⁸ Mendel, M., Ostřanský, B., Rataj, T.: Islám v srdci Evropy, Academia: 2007, str. 408-409

1.3. Česká legislativa ve vztahu k islámu

Svoboda náboženského vyznání je v české legislativě zajištěna Listinou základních práv a svobod, zejména v člancích 3, 15 a 16. Listina základních práv a svobod zároveň nepřipouští, aby byl stát vázán na výlučnou ideologii či náboženské vyznání, je založen na demokratických principech.⁹ Podrobně jsou pak obecné informace Listiny rozvedeny v Zákoně o církvích a náboženských společnostech, který se mj. zabývá vznikem, působením, právy a povinnostmi registrovaných církví a náboženských společností.¹⁰

Ohlédneme-li se zpět a navážeme-li tak na historii Rakouska-Uherska, které v roce 1908 anektovalo Bosnu a Hercegovinu, což mělo za následek zvýšení počtu muslimů na území monarchie, zjistíme, že českou legislativu vztahující se k muslimské víře můžeme datovat k roku 1912, kdy říšská rada přijala zákon o uznání náboženského společenství vyznavačů islámu podle hanífovského ritu. Československo při svém vzniku totiž v roce 1918 uznalo kontinuitu zákonů Rakouska-Uherska, tudíž i právní úpravu postavení muslimů.

Do poloviny 30. let se muslimové žijící na českém území setkávali pouze spontánně a jednalo se spíše o jednotlivce stejné národnosti. Až v roce 1934 byla skupinou vyznavačů islámu založena Muslimská náboženská obec pro Československo s ústředím v Praze, kteří žádali o její státní uznání včetně práva vést matriky svých příslušníků, sňatků a pohřbů dle zákona z roku 1912. Tímto krokem se však odhalila nesrovnalost v české legislativě a řešení, v rámci něhož byla obec uznána, přišlo až v roce 1941. Avšak změny režimu a s nimi související změny v legislativě, ale také emigrace některých členů obce pro ni znamenalo mnohé peripetie a útlum činnosti. Vlastně až v roce 2004 bylo Ústředí muslimských obcí uznáno jako právnická osoba, a to až po novelizaci zmíněného zákona v roce 2002, který upravil podmínky registrace náboženské společnosti. Obec však stále nemůže disponovat právy jako např. účast na výuce na státních školách a na duchovní službě v armádě, získávání dotací, zřizování vlastních škol, uzavírání sňatků atd.¹¹ Tato tzv. zvláštní práva by mohla obec získat, je-li ke dni podání návrhu registrovaná nepřetržitě po dobu minimálně 10 let, což Ústředí muslimských obcí splňuje, avšak další z podmínek je, že musí každý rok po dobu 10 let před podáním tohoto návrhu zveřejňovat

⁹ Listina základních práv a svobod, usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992, In: Sbírka zákonů

¹⁰ Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech) ze dne 27. listopadu 2001, In: Sbírka zákonů

¹¹ Mendel, M., Ostřanský, B., Rataj, T.: Islám v srdci Evropy, Academia: 2007, str. 333-387

výroční zprávy o své činnosti. Tuto podmínku však obec neplní a je tak otázkou, kdy pro ni tolik důležitá práva nabude.

1.4. Vztahy mezi Čechy a muslimy

1.4.1. Islám a jeho český mediální obraz

Vnímání muslimů nejen českou veřejností je ovlivněno informacemi, které k nám přicházejí především zvenčí. Jak bylo uvedeno při výkladu historických souvislostí, již v minulosti se o muslimech objevovaly nepřesné a mnohdy diskreditující informace. V současné době tento trend pokračuje a především nabývá na síle.

„Český mediální obraz islámu prošel v uplynulém desetiletí podstatnými proměnami, v nichž roli zásadního mezníku sehrály útoky z 11. září 2001 a následné americké odvetné akce v Afghánistánu a Iráku.“¹²

Ve sdělovacích prostředcích se s islámem setkáváme stále častěji. Na jedné straně můžeme sledovat zakořeněné stereotypy v prezentaci islámu, jež se stále méně opírá o historická fakta a obecné informace a naopak stále více je obraz islámu vykreslován na základě aktuálních událostí, které jsou však z celkového pohledu spíše marginální. Islám tak bývá zaměňován či přímo ztotožňován s extremismem či s terorismem. Náboženská otázka stojí stranou.

V jiném případě, ačkoli se z důvodu politické korektnosti o islámu hovoří jako o náboženství míru, tedy že proti „slušným“ muslimům nikdo nestojí, nám média ukazují své stanovisko, že problémem není islámský extremismus, ale přímo islám samotný. Tedy v otázce rozporu mezi Východem a Západem, resp. islámem a křesťanstvím, není vinen jednotlivec nebo skupina vyvolávající konflikt, konflikt vyvolává islám jako takový.

Problémem při interpretaci islámu je, že jeho podstata je spojována s různými fenomény či zvyklostmi, které jsou však spíše záležitostmi kultury určitého regionu. Na druhé straně pod vlivem „medializace“ islámu vznikají místa, jež se snaží otázky islámu a jeho základní realie přednést široké veřejnosti v nezaujaté podobě. Z toho důvodu se můžeme setkat s osvětovou činností.

Mediálním obrazem muslimů v Čechách se zabývala Martina Křížková v analýze Neviditelná menšina. Do analýzy vstoupila všechna česká tištěná média, která jsou zahrnuta v databázi

¹² Mendel, M., Ostřanský, B., Rataj, T.: Islám v srdci Evropy, Academia: 2007, str. 437

Newton a jež byla vydána od dubna roku 2005 do téhož měsíce roku 2006. Práce měla odhalit mediální obraz českého muslima na lokální úrovni, tedy jak je vnímán jako soused, kolega, partner apod. V úvodu autorka předesílá, že „...se v české veřejnosti mohou vytvářet názory, které neodpovídají realitě skutečného života muslimské komunity v Čechách, ale mohou zprostředkovaně ovlivňovat jejich zdejší životní prostor. Při absenci většinové osobní zkušenosti nemají zdejší občané ovšem možnost tyto informace konfrontovat s ničím jiným než s opět mediálně konstruovaným obrazem islámu v Česku.“¹³ Informace, jež nám média v tomto ohledu poskytují, přirovnává autorka k několika poškozeným střípkům rozbitého zrcadla. Její závěr odpovídá výše zmíněnému, tedy že média jsou v otázce muslimů stereotypní, zobrazují je v případě aktuálních konfliktů bez reflektování kulturní či náboženské tradice. Zároveň dodává, že charakter a způsob podávání informací o této menšině se sám od sebe nezmění. Na novináře by byl účinný tlak z vnějšku, což je spojeno se zvýšením úrovně obecného povědomí o této komunitě díky intenzivní osvětě.

Stereotypizace v zobrazování muslimů českými médii je oproti celostátní úrovni více znatelná na úrovni regionální. Ostřanský (2007, str. 444) předkládá za příklad právě město Teplice a jeho kauzu „Teplické mešity“. Zdůrazňuje „mediální smrt“, kterou tato kauza vyvolala a jež způsobila odstoupení muslimského investora od záměru vybudovat ve městě mešitu spojenou s kulturním centrem pro veřejnost, a odkazuje na K. Kantorkovou a její analýzu Mediální boj o mešitu v Teplicích. Kantorková o incidentu říká: „Na počátku stál projekt, který byl po pečlivém prostudování specialisty odsouhlasen a doporučen ke stavbě. Projekt byl v té době bez námitek uvítán rovněž zastupiteli města. Tyto události ještě nebyly reflektovány médii. Obrat nastává až po zveřejnění stavebního záměru a uvedením projektové iniciativy do souvislosti s mezinárodním politickým děním. Místní lázeňští hosté a jejich víra jsou dány do spojitosti s teroristy a s násilím, čímž se původně přínosný projekt mění v nebezpečný a nežádoucí...Případ teplické mešity ukazuje na vazbu médií k realitě: média již neinformují o tom, co se skutečně děje, svými texty prezentují prostřednictvím stereotypů naprosto odlišný obraz reality, což může mít za následek změnu události tak, jak se tomu stalo v Teplicích.“¹⁴

¹³ Křížková, M.: Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů, In: migraceonline.cz, 2006

¹⁴ Mendel, M., Ostřanský, B., Rataj, T.: Islám v srdci Evropy, Academia: 2007, str. 445

1.4.2. Islamofobie

Se současným mediálním obrazem islámu a obyvatel arabského světa souvisí pojem islamofobie, který můžeme zjednodušeně chápat jako kritiku a odmítání islámu. Tento vztah k islámu však není pouze otázkou současnosti, objevoval se již v minulosti.

Z pohledu střední a jihovýchodní Evropy je historickým faktem, že státy na tomto území byly v období od 15. do 18. století konfrontovány se snahou Osmanské říše o její podmanění. Tento politický problém však sebou přinesl na poli náboženství, kultury a různých druhů umění o druhé straně zkreslené soudy. I v období příměří, kdy se strany navzájem respektovaly a Evropa s muslimskými zeměmi dokonce pěstovala obchodní a diplomatické styky, probíhala mezi těmito dvěma bloky jakási ideologická válka, která v průběhu staletí především na západní straně změnila kvalitu.

Islamofobie na Západě se utlumila až v druhé polovině 20. století s příchodem vládnoucího Sovětského svazu, kdy se o muslimských zemích příliš nemluvalo. Výrazně však do veřejného podvědomí vstupovala od 80. let, kdy státy, různá hnutí a střediska islámské misie usilovaly o zapojení určitých prvků muslimského práva a věrouky do své politické činnosti.

V 90. letech pak probíhaly územní a ideologické spory mezi „prosovětskou“, převážně nemuslimskou Indií a „proamerickým“, islámským Pákistánem, především pak boj mezi Íránem a Afghánistánem. V roce 1991 USA sice vyhnaly irácké interventy z Kuvajtu, ale odmítly již svrhnout režim Saddáma Husajna a, jak píše Mendel a Ostránský (2007, str. 465), „ve své velmocenské hře na Blízkém východě machiavelisticky kalkulovaly tak dlouho, až tam do značné míry ztratily kredit všech důležitých politických subjektů“. Tento vývoj znamenal nárůst radikálně islámských ideologických tendencí a protizápadního odporu.

Další vyostření nastalo v roce 1996, kdy hnutí Tálibán, jehož vzniku napomohly Spojené státy podporou pákistánské zpravodajské služby, z níž hnutí vzniklo, definitivně ovládlo převážnou část Afghánistánu, a nastolilo v zemi tak radikální islámský režim, který ve světě do této doby neměl obdoby. Jedním z důsledků vlády Tálibánu byl vznik teroristické al-Ká'idy v Afghánistánu.

Milníkem, který definitivně rozevřel pomyslné nůžky nenávisti, bylo již zmiňované 11. září 2001. Od těchto událostí se pro politiku Spojených států ve vztahu k Blízkému a Střednímu Východu vžil název „boj proti globálnímu terorismu“ a západní veřejnost začala silně

vystupovat proti islámu obecně. „Nesporné ovšem je, že za novou vlnou islamofobie z počátku 21. století stojí, jak jinak, intelektuálové a novináři, někdy i politické struktury a ideové platformy, jež považují rozdmýchávání někdy účelové, jindy spontánní islamofobie za vhodný nástroj ideologické sebeidentifikace a upevňování vlastních pozic.“ (Mendel a Ostřanský, 2007, str. 474)

V současnosti je pak tento postoj ještě více podporován kauzami o uprchlících.

Taková je zjevně i situace České republiky. Především česká média, ale i intelektuální diskuze či rádoby nezávislí analytici odsuzují islám jako takový bez znalosti vnitřních souvislostí. Zpravidla jsou kritizovány muslimské zvyklosti, které jsou v rozporu s naší kulturou, a jsou považovány za archaické či dokonce zaostalé. Pravdou je, že islám, který nelze chápat jen jako náboženství samotné, ale jako propojení s představou o společenském uspořádání a o veřejných a politických aktivitách, je v některých ohledech neslučitelný s demokratickými principy moderního liberálního pojetí. A jak říká Kuras a kol. (2006, str. 22), „islám zůstane neslučitelný s moderním občanstvím, pokud se nevzdá principů nerovnosti a podřízenosti, s nimiž je spojen. Islám musí následovat příklad judaismu a křesťanství, což jsou srovnatelná monoteistická náboženství, jež si zakázala vyvíjet nátlak na moderní demokratický a náboženský stát a zřekla se politické dimenze.“ Strach z islámu zpravidla nepramení z vlastní zkušenosti s islámem či muslimy, je jakoby uměle vyvoláván zejména médii.

1.4.3. Zásadní rozdíl mezi muslimskou a evropskou kulturou

Mnohá nepochopení islámu a života muslimů pramení z nevědomosti nebo z neochoty pochopení muslimské kultury, která je oproti té naší nejen bohatší, nebo pro nás můžeme říci složitější, ale zároveň je součástí každodenního života věřících.

Islámská kultura je jednou ze základních světových kultur dnešního světa a v dnešním globalizujícím se světě a při utváření mezinárodní politiky má značný význam. Zároveň je historicky islámská kultura jedním ze tří pilířů, na nichž se vyvinula kultura evropská, resp. západní. Základním a nejvýznamnějším kulturotvorným faktorem islámské kultury je náboženství založené prorokem Muhammadem v 7. století. Islámské náboženství společně s arabským jazykem a každoročními poutěmi do Mekky působily jako integrační prvek tehdejšího arabského obyvatelstva. Islám je však nejen nejmladším monoteistickým náboženstvím, je navíc také systémem hodnot, jež zasahují do všech oblastí lidského života od

rodiny, přes právo až po politiku a hospodářství – v islámské společnosti je tak duchovní a světská moc pevně spjatá.¹⁵

Slovo islám je odvozeno od kořene SLM, který mj. znamená mír, čistotu, podřízenost a poslušnost, proto slovo islám v náboženském smyslu představuje podřízenost vůči bohovi a poslušnost vůči jeho zákonům, tedy absolutní odevzdání se bohu. Svatým písmem muslimů je Korán. Každý, kdo vyznává islám, má pět základních povinností: víra v jedinstvo boha a božské poslání Muhammada, modlitba, půst, udílení almužny, pout' do Mekky. Muslimové by totiž svou víru měli podpořit skutky, protože víra sama o sobě je nedostatečná.¹⁶

Jedním z principů, v němž se islámská společnost odlišuje od euroamerické, je kolektivismus. Kolektiv je zde nadřazen jednotlivci¹⁷, tedy chování jedince v rámci určité rodiny či komunity musí být v souladu s jejím chováním a je jí podřízeno. S tím také souvisí rodová či kmenová příslušnost a soudržnost. Základním stavebním prvkem islámské společnosti je proto rodina, jež mívá mnoho členů.¹⁸ Na to evropská či konkrétně česká společnost není příliš zvyklá a právě tento bod se v Teplicích jeví jako nejvíce problematický.

2. Úvod do problematiky ve městě Teplice

Výše zmíněné souviselo s obyvateli arabských zemí spíše z pohledu dlouhodobé migrace. Problém, který v Teplicích nastal, je však třeba chápat z poněkud odlišné perspektivy.

Je nutné odlišit dvě skupiny Arabů, které se v Teplicích vyskytují. Jednu skupinu tvoří ti, kteří ve městě trvale žijí. Jedná se především o původní obyvatele Iráku, Sýrie, Palestiny, Libanonu, Jemenu, Tuniska, Libye či Alžírsku, kteří do České republiky přišli v 60. – 80. letech za studiem na vysokých školách a následně se zde usadili a založili rodiny, nebo kteří v 90. letech přijeli za prací. Imigranti z arabských zemí zde vykonávají práci lékařů, inženýrů, překladatelů nebo také podnikatelů, kuchařů či drobných obchodníků a místním podmínkám se velmi rychle přizpůsobili. Hovoří česky, děti navštěvují české školy a školky, dospělí se zpravidla oblékají

¹⁵ Šabacká, Y.: Islám v českých zemích, Vyšehrad spol. s r.o., 2009, str. 31-41

¹⁶ Islámská nadace: Co jest islám?, Ústředí muslimských obcí, 2009, str. 34

¹⁷ Individualistický přístup ale není potlačen. Je však důležitá osobní odpovědnost každého jednotlivce před Bohem.

¹⁸ Šabacká, Y.: Islám v českých zemích, Vyšehrad spol. s r.o., 2009, str. 45

jako místní. Z hlediska početního žije v Teplicích celkem pouze 2170 všech cizinců s trvalým pobytem, arabských přistěhovalců je jen pár desítek.¹⁹

Druhou skupinu však tvoří výhradně lázeňští pacienti a jejich doprovod, který ve městě pobývá krátkodobě, zpravidla na 90denní víza. Tito hosté do Teplic přijíždějí již od počátku 90. let ze zemí Perského zálivu, tedy z Kuvajtu, Saudské Arábie, Spojených arabských emirátů, Kataru či Bahrajnu. Každý rok navštíví město průměrně pět až deset tisíc hostů z arabských zemí, což je 10 – 20 % místního obyvatelstva. Z hlediska zahraničních lázeňských klientů tvoří arabští hosté cca dvě třetiny. Ze strany těchto návštěvníků však teplictí obyvatelé necítí potřebu se místním zvykům a kultuře přizpůsobovat, proti čemuž se Tepličané bouří.²⁰

2.1. Lázeňské město Teplice

Teplice jsou lázeňské statutární město v Ústeckém kraji, čítající okolo 50.000 obyvatel. Patří k lázním s nejdelší tradicí.

První důkazy o využívání termálních vod sahají k počátku našeho letopočtu. V šachtě pramene zvané Pravřídlo byly nalezeny římské a keltské šperky a mince, které bylo zvykem házet do vody jako poděkování za léčebnou moc vody. Podle legendy z 8. století, jež se objevuje v kronice Václava Hájka z Libočan v roce 1539, byly léčebné schopnosti pramenů objeveny díky prasátku, které bylo nemocné a při pastvě se vždy stádu ztrácelo. Pasáček si všiml, že se vepř uzdravuje a protože ho zajímalo, co stojí za uzdravením zvířete, rozhodl se jej sledovat. Prasátko našel ročnický si v bahně, z něhož stoupala pára. Tato zpráva se donesla k majiteli panství, bílinskému zemanovi Kolostůjovi, který na daném místě založil město, jemuž se později začalo říkat Teplice. Ve 12. století založila ve městě královna Judita, manželka Vladislava II., klášter benediktinek, jehož součástí byl i špitál využívající teplých pramenů. Učinila tak k počtě sv. Jana Křtitele, jež je i součástí teplického znaku. V 16. století již byly Teplice známým lázeňským městem, jehož zdrojů využíval i dvůr saských kurfiřtů v čele s vévodkyní Kateřinou Saskou. Ve městě se léčil i Petr I. Veliký v roce 1712, který po návratu do Ruska dal hledat léčivé prameny i ve své zemi. Do města byli přiváženi i ranění vojáci a tato tradice, jež začala za sedmileté války v letech 1756-1763, kdy bylo město vyhlášené za nevojenské, ačkoli se v blízkém okolí bojovalo, pokračuje až dodnes v podobě Vojenských

¹⁹ Integrovaný plán rozvoje města – Dostupnost a mobilita statutárního města Teplice, In: portal.cenia.cz, 9. 4. 2010

²⁰ Kantarová, K: Arabové v Teplicích. Česko-arabské interakce z perspektivy českých mluvčích, disertační práce, In: is.cuni.cz, 2012, str. 14

lázní. V 19. století jsou pak pro svou slávu Teplice označovány za malou Paříž. Do města jezdilo mnoho významných osobností, vedle návštěvy císařovny Sissi je nejznámějším milníkem v historii Teplic setkání L. van Beethovena s J. W. Goethem v roce 1812.²¹

2.2. Důvod příjezdu arabských hostů do Teplic

Do města přijíždějí lázeňští hosté z arabských zemí již od 90. let minulého století.

Lázeňské město totiž disponuje jedinečnými prameny hydrogenuhličitanu-síranu-sodného typu s bohatým obsahem minerálů a příměsí radonu. Těmi největšími jsou pramen Pravřídlo, který v roce 2013 dosahoval teploty 41°C, a pramen Hynie, který je ještě o několik stupňů teplejší.²² Lázně se specializují na léčbu onemocnění pohybového ústrojí, cévních nervových onemocnění a duševních poruch. Léčí se zde tak poruchy pohybového aparátu degenerativního původu, onemocnění svalů, poúrazové stavy a stavy po operacích pohybového ústrojí, artritida, poruchy šlach, artróza, stavy po mozkových příhodách, roztroušená skleróza, Parkinsonova nemoc, vrozená či dětská mozková obrna aj.

A právě kvalitní léčba zejména nemocí pohybového aparátu a nervových onemocnění je důvodem příjezdu arabských pacientů.

2.3. Vznik problémů

Jak již bylo zmíněno, hosté z arabských zemí přijíždějí do Teplic již od 90. let minulého století. Vzrůstající odpor teplických obyvatel proti muslimským lázeňským hostům je však pozorovatelný od roku 2013 s tím, že situaci v letech 2014 a 2015 můžeme, vzhledem k nejrůznějším protestním akcím, o nichž bude v práci pojednáno dále, považovat za vyhrocenou.

Ačkoli lázeňské domy neprovádějí roční statistiku přijíždějících hostů podle jejich národnosti, ale pouze rozlišují tuzemce a cizozemce, je možné z výroční zprávy společnosti Lázně Teplice a.s. zjistit, že v roce 2013 se počet přijíždějících muslimských hostů do města razantně zvýšil. V roce 2012 byla přijata novela Indikačního seznamu pro lázeňskou léčebně rehabilitační péči, která zachovala komplexní i příspěvkovou lázeňskou péči, ale došlo ke zkrácení doby jejího poskytování a v některých případech došlo dokonce k možnosti jejího opakování. Proto se

²¹ O nás, Historie, In: lazneteplice.cz, 2012

²² Léčebná specializace, Termální voda, In: lazneteplice.cz, 2012

v roce 2013 oproti předešlému roku snížil počet pojištěnců z celkového počtu lázeňských klientů z 59 % na 36 % a počet návrhů na lázeňskou péči klesl o 34 %, v klientodnech byl zaznamenán pokles o 45 %. Proto se Lázně Teplice a.s. zaměřily na přilákání domácí i zahraniční samoplátecké klientely. Nárůst cizinců samoplátců vzrostl v přepočtu na klientodny o 42 % oproti roku 2012. Jak se společnost sama zmiňuje ve své výroční zprávě, byť se zaměřovala na německou klientelu a do Teplic tak přijeli noví hosté, klesající trend u této skupiny pokračoval. Naopak lázně zaznamenaly nárůst ruský mluvících hostů, zejm. z Ruska, Ukrajiny a Kazachstánu, a to o více jak 70 % oproti předchozímu roku. Největší nárůst však představoval příjezd právě arabsky mluvících lázeňských hostů, který činil 90 %. Díky politické situaci se do Teplic mohli opět přijet léčit lidé z Libye a byl zaznamenán přírůstek klientodnů u hostů ze Saudské Arábie a Kuvajtu.²³ Rok 2014 pak představuje další navýšení zahraniční klientely, konkrétně se realizovalo o 14 % klientodnů více. Největší podíl na tom má arabská klientela, jejíž počet oproti roku 2013 vzrostl o 48 %, především se jednalo opět o obyvatele Kuvajtu a Saudské Arábie. Naopak ruský mluvících hostů ubylo o 8 % z důvodu politické krize mezi Ruskem a Ukrajinou. Podíl pojištěnců na celkovém počtu klientů se v roce 2014 nepatrně zvýšil na 40 % oproti předchozím 36 %.²⁴

Podíváme-li se o několik let zpátky, důvodem, proč do Teplic začalo přijíždět více muslimských hostů, bylo podepsání smlouvy o generálním zastoupení lázní pro všechny země Blízkého východu a severní Afriky. Tato smlouva trvala od roku 2006 do roku 2011, po roce 2011 došlo opět k přeorientování na německou a ruskou klientelu. Zajímavé však je, že i po podpisu této smlouvy společnost Lázně Teplice zřejmě trpěla nedostatkem arabských klientů, o čemž svědčí skutečnost, že akciová společnost prodala v roce 2008 Tereziny lázně Dubí, které se zaměřují právě na arabskou klientelu, do rukou soukromého vlastníka.

Je nutné připomenout, že na arabské hosty se Lázně Teplice zaměřovaly již v 90. letech, kdy zaměstnance lázní pravidelně proškoloval a seznamoval s muslimskou kulturou a jazykem docent Ondrášek z Ústavu Blízkého východu a Afriky FF UK.²⁵ Avšak s rostoucím příjezdem arabsky mluvících hostů je tato skupina vidět stále více, především pak v nevelkém parku v centru lázeňských domů, a potíže, jimž místní čelí a které se před několika lety objevovaly

²³ Výroční zpráva 2013, In: lazneteplice.cz, 31. 3. 2014

²⁴ Výroční zpráva 2014, In: lazneteplice.cz, 27. 3. 2015

²⁵ Ondráš, F.: Florence – časopis moderního ošetrovatelství, Kulturní zvláštnosti arabské klientely – Lázně Teplice, č. 7-8, 2007, str. 334

jen v malé míře a byly tudíž tolerovány, vzrostly samozřejmě také a navíc došlo k jejich prohloubení.

3. Ekonomické hledisko

Tato práce se na arabskou lázeňskou klientelu dívá pohledem ekonomickým, správně právním, sociálně psychologickým i ekonomickým. Z hlediska ekonomického se zaměřuje především na příjmovou složku rozpočtu obce související s příjezdem těchto hostů.

Obec jako základní samosprávný celek je samostatným ekonomickým subjektem, který vlastní majetek a hospodaří s ním, má vlastní finanční prostředky a sestavuje si svůj vlastní rozpočet.²⁶ Rozpočet slouží k prosazování místních zájmů a preferencí místního obyvatelstva, k financování potřeb veřejné ekonomiky na municipální úrovni a dále se prostřednictvím rozpočtu realizuje koncepce územní samosprávy. Z pohledu účetního pak rozpočet představuje bilanci příjmů a výdajů. Zjednodušenou strukturu rozpočtu obce znázorňuje tabulka č. 1.

V této práci nás však budou zajímat konkrétní finanční toky, jež souvisejí přímo s arabskými lázeňskými hosty. Na straně příjmové se tak zaručeně jedná o místní poplatky spadající do daňových příjmů, konkrétně o poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt, který hradí fyzické osoby přechodně bydlící v lázeňském nebo rekreačním zařízení s výjimkou osob mladších 18 let a starších 70 let a držitelé průkazu ZTP-P včetně jejich průvodce. Tento poplatek odvádí ubytovatel podle počtu dní hostova přenocování.

Dalším poplatkem spadajícím do poplatků místních je poplatek z ubytovací kapacity, jenž odvádějí fyzické a právnické osoby, kteří jsou vlastníky objektů nebo subjekty s právem hospodaření. Tento poplatek se vybírá právě v lázeňských místech nebo v regionech se zaměřením na cestovní ruch v zařízeních k přechodnému ubytování za využití lůžka. Kontrola poplatku z ubytovací kapacity je však velmi náročná.²⁷

Dalšími daňovými příjmy, které zajisté, i když nepřímo, souvisejí s muslimskými lázeňskými hosty, jsou daně z příjmu fyzických a právnických osob., resp. jejich určitý podíl. Jelikož je však nezjistitelné, za které zboží a služby a jakou měrou platí arabští lázeňští hosté, jakou jiní

²⁶ Peková, J.: Finance územní samosprávy – územní aspekty veřejných financí, Victoria Publishing, 1995, str. 9

²⁷ Toth, P. a kol.: Financování obcí – sociálně ekonomický rozvoj systému, Oeconomica, 2005, str. 102 – 103

lázeňští hosté a jakou měrou se podílí místní obyvatelstvo nebo dokonce kupci z jiných regionů, není možné s těmito příjmy kalkulovat.

Obdobná situace nastává i u zboží a služeb, tentokrát nikoli však z hlediska daní, ale z hlediska příjmů jejich poskytovatelů. Výdaje lázeňských návštěvníků se odrážejí v disponibilním důchodu firem a domácností, od nichž nakupují. Disponibilní důchod je pak použit na spotřební výdaje těchto firem a domácností nebo na tvorbu úspor, resp. investic.

Tabulka č. 1: Zjednodušená struktura rozpočtu obce v ČR

PŘÍJMY		ROZPOČET OBCE		VÝDAJE
Daňové	DFPO (část) DPPO (část) DzNEM místní poplatky	Neinvestiční (běžné)	podnikům domácnostem sociální ROPO: školství zdravotnictví kultura ostatní (byty)	
Nedaňové	z majetku: prodej pronájem ze správní činnosti poplatky		dluhový služba	
Transfery	ze SR ze státních fondů		Investiční (kapitálové) podnikům ROPO nákup cenných papírů splátky úvěrů atd.	
Úvěry Z emise komunálních obligací				
Ostatní	dary sdružené prostředky	Sankce za porušení rozpočtové kázně		
Doplňkové	pokuty			
Od rozp. a přísp. org. (ROPO)				

Zdroj: Peková, J. *Finance územní samosprávy - územní aspekty veřejných financí*. 1995. Str. 70

3.1. Ekonomický přínos

Obyvatele Teplic můžeme v otázce, již se zabývá tato práce, jednoduše rozdělit do dvou skupin – jednu skupinu tvoří odpůrci lázeňských hostů, u nichž převažují negativa spojená s pobytem muslimských hostů, a druhou skupinu tvoří zastánci těchto návštěvníků, kteří v nich vidí ekonomický potenciál.

Ekonomický přínos však sám starosta města Teplice Jaroslav Kubera vidí poněkud skepticky: „V době krize jsme zrušili lázeňský poplatek a ten tedy hosté neplatí. Příjem z nich Teplice nemají žádný. A ten zprostředkovaný – z daní místních obchodníků – se těžko počítá.“ Dodává však, že „Posílení místní ekonomiky tady samozřejmě je, přestože nosí tradiční oděv, tak tady kupují kostýmký a drahé prádlo, například. Ale na druhou stranu jsou spořiví. Lázně z nich peníze mají, ale jinak jsou schopní si koupit colu v supermarketu a donést si ji na pokoj. Jsou

bohatí, protože šetří. Mnohem lepší příjem přinášejí podle mého názoru Rusové, ti jsou proti Arabům marnotratnější.“²⁸

Jak ale bylo v práci pojednáno výše, z hlediska konkrétních finančních příjmů do rozpočtu města existují dva poplatky, které jsou přímo spojené s lázeňskými návštěvníky – lázeňský poplatek a poplatek z ubytovacích kapacit. Dále pak město získává finance z podílu příjmů fyzických a právnických osob, přičemž tou největší, která je spjatá s lázeňstvím, je akciová společnost Lázně Teplice. Z ekonomického pohledu je o přínosu lázeňských hostů možné uvažovat i v jiných oblastech, o nichž je souhrnně pojednáno na konci této kapitoly.

3.1.1. Lázeňský poplatek a poplatek z ubytovacích kapacit

Lázeňský poplatek již po několik let městský rozpočet neobohacuje. Město Teplice totiž na konci roku 2010 vydalo v samostatné působnosti obecně závaznou vyhlášku o místních poplatcích, která mj. zrušila lázeňský poplatek.²⁹ Teplice se tak staly jediným lázeňským městem v České republice, které tento poplatek nevybírání. Bylo tak učiněno z důvodu zmírnění dopadů ekonomické krize a z důvodu zvýšení atraktivity města pro lázeňské hosty a turisty. Je zřejmé, že tímto krokem starosta vyšel vstříc především arabským návštěvníkům. Většina z nich totiž není na své poměry příliš bohatá a platba za období tří měsíců, na které zpravidla přijíždějí, by pak v součtu za celou rodinu, pro ně byla opravdu citelná.

V souvislosti s rostoucím nepořádkem v okolí Šanovského parku, který arabští lázeňští hosté dělají, však vedení města zvažuje znovuzavedení lázeňského poplatku, který může činit až 15,- Kč/den a který by měl pokrýt zvýšené náklady za úklid města. Vyjádřil se tak primátor města Jaroslav Kubera po té, co Ministerstvo vnitra odsouhlasilo, že město nemůže vyhláškou zakázat zahalování obličejů.³⁰ Vedení města se totiž domnívalo, že odhalení obličeje by pro muslimy bylo krokem k pochopení a tedy i dodržování místních zvyklostí.

Jak vyplývá z historického vývoje příjmů z lázeňského poplatku od roku 2005, je vidno, že do roku 2010, tedy do doby jeho zrušení, se pohyboval okolo 2 mil. Kč. Z pohledu celkových

²⁸ Blesk: Teplický primátor Kubera: Z Arabů město nemá ani korunu. Nepořádní jsou stejně jako lidi na některých sídlištích, In: blesk.cz, 28. 7. 2015

²⁹ Obecně závazná vyhláška Statutárního města Teplice č. 10/2010 o místních poplatcích ze dne 17. 12. 2010, In: teplice.cz

³⁰ Parlamentní listy: Vyhlášku zakazující zahalování tváří vnitro Teplicím nepovolilo, 8. 10. 2014

daňových příjmů obce za roky 2005 až 2010 se však tento poplatek v průměru podílel pouhými 0,32 % a na celkových příjmech dokonce jen 0,20 %.³¹

Poplatek z ubytovacích kapacit se na příjmech města podílel pouze v řádech setin procent.

Tabulka č. 2: Přehled příjmů v rozpočtu města Teplice v letech 2005 - 2014 [v tis Kč]

Druh příjmu\rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pobytový poplatek (lázeňský)	2173	2024	1772	1904	1905	0	0	0	0	0
Poplatek z ubytovacích kapacit	292	365	376	239	198	0	0	0	0	0
Daňové příjmy celkem	556297	554421	632868	632876	666841	543610	579507	637114	587474	589907
Příjmy celkem	906375	1107168	1047593	1091283	830850	693258	760678	797598	723654	726434
Saldo příjmů a výdajů	81227	197568	-96271	130294	-246909	-264096	-315066	-241590	-140160	-137869

Zdroj: Vlastní zpracování dle

3.1.2. Lázně Teplice a.s.

V Teplicích působí dvě společnosti provozující lázeňskou péči. První je VOLAREZA (vojenská lázeňská rekreační zařízení), pod níž spadá lázeňský dům Judita, ten se však na arabskou klientelu téměř nezaměřuje. Druhou společností jsou Lázně Teplice a.s., která vlastní ostatní lázeňské domy v Teplicích.

Díky lázním město získává určitou část příjmů do svého rozpočtu – konkrétně podíl na příjmu z fyzických osob a výplatu dividendy, která plyne ze vztahu města ke společnosti jakožto akcionáře. Zároveň však lázeňští hosté svým příjezdem přispívají chodu lázních samotných. Tento přínos je možné sledovat na tržbách společnosti, z nichž mj. hradí investiční akce na posílení svého postavení.

Tržby

Tabulka č. 3 zobrazuje výnosy z běžné činnosti společnosti, do níž jsou zahrnuty tržby za zboží a tržby za prodej služeb, které se na celkové částce podílejí majoritní měrou. Za sledované období, kdy byla v platnosti smlouva o generálním zastoupení lázní pro všechny země Blízkého východu a severní Afriky se do roku 2011 tržby snižovaly. Od roku 2012, kdy došlo k přeorientování zpět na německou a ruskou klientelu, se tržby opět zvýšily. Není však zcela zřejmé, zda spolu tyto informace plně souvisí, na situaci se mohla podepsat i probíhající finanční krize. Podle výše zmíněných informací z výroční zprávy Lázní Teplice a. s. nastala

³¹ Ekonomické informace, Vývoj daňových příjmů v letech 2006 – 2013, In: teplice.cz

v roce 2013 oproti předešlému roku změna v podobě snížení počtu samoplátce klientely a zvýšení klientely zahraniční, převážně arabské.

Tabulka č. 3: Vývoj tržeb společnosti Lázně Teplice a.s. v letech 2007 - 2014 [v tis Kč]

Tržby\rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tržby	323.410	300.434	285.196	277.482	267.781	289.881	297.412	380.718

Zdroj: Vlastní zpracování

Daň z příjmu právnických osob

Tabulka č. 2 ukazuje vývoj podílu obce na dani z příjmu právnických osob společnosti Lázně Teplice a.s., který obec získala do příjmové stránky svého rozpočtu. V letech 2007, 2008 a 2013 společnosti nevznikla povinnost daň platit. Při porovnání podílu obce na dani z příjmu právnických osob společnosti Lázně Teplice a.s. a celkových daňových příjmů obce zjistíme, že tvoří poměrně malou část. Ku příkladu v roce 2014 tvořil pouhá 0,37 % a vzhledem k celkovým obecním příjmům 0,3 %.

Tabulka č. 4: Daň z příjmu právnických osob společnosti Lázně Teplice a.s. a podíl obce na této dani v letech 2007 - 2014 [v Kč]

Složka rozpočtu\rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Splatná daň z příjmu PO spol. Lázně Teplice a.s.	0	0	1.178.540	342.990	241.450	440.000	0	9.190.310
Podíl obce na této dani	0	0	252.208	73.400	51.670	103.752	0	2.167.075
Daňové příjmy celkem	632.868.000	632.876.000	666.841.000	543.609.680	579.507.000	637.114.200	587.474.420	589.906.844
Příjmy celkem	1.047.593.000	1.091.283.000	830.850.000	693.258.381	760.677.800	797.598.400	723.654.020	726.433.644
Saldo příjmů a výdajů	-96.271.000	130.294.000	-246.909.000	-264.095.583	-315.066.340	-241.589.600	-140.160.076	-137.869.403

Zdroj: Vlastní zpracování

Město Teplice jako akcionář

Město Teplice je 5% vlastníkem společnosti Lázně Teplice a.s. V roce 2014 došlo k výplatě dividendy – podíl na nerozděleném zisku k 31. 12. 2013, který činil 50.067.000,- Kč - ve výši 4,- Kč před zdaněním na jednu akcii v nominální hodnotě 1.000,- Kč. Sazba daně činila 15 %.³² Městu tak bylo vyplaceno 2.127.848,- Kč. V roce 2015 pak valná hromada společnosti rozhodla o další výplatě dividendy. Tentokrát se vyplácelo necelých 6 % čistého hospodářského výsledku, tedy 3.078.075,- Kč, výše dividendy činila 11,- Kč před zdaněním na jednu akcii.³³ Město Teplice tak tímto krokem získalo cca 130.000,- Kč po zdanění.

³² Oznámení o výplatě dividendy, In: lazneteplice.cz, 20. 6. 2014

³³ Návrh na rozdělení zisku za rok 2014 Lázně Teplice v Čechách a.s., In: lazneteplice.cz, 19. 6. 2015

3.2. Přístup podnikatelů

Jak již bylo řečeno, Teplice se rozdělily na dva tábory, z nichž první muslimské návštěvníky radikálně odmítá a druhý v nich vidí ekonomický přínos. Stejně tak se tyto myšlenky odrážejí i v podnikatelské činnosti a v podnikatelském přístupu – jedni za jejich obslužením vidí zisk a druzí ztrátu.

Využívající arabské klientely

Výraznou podnikatelskou osobností, jež chce využít pobytu muslimských hostů, je teplický developer Jaroslav Třešňák. Třešňák bude stavět tzv. Šanovskou nebo také Casanovskou věž, 80metrový věžový dům nedaleko lázeňských domů, který bude disponovat 160 apartmány, garážemi pro 200 až 250 aut a venkovním koupalištěm, které Teplice postrádají. Investice se odhaduje na 350 až 400 milionů korun. Na tuto stavbu byla podána stížnost kvůli odstupovým vzdálenostem, mrakodrap je totiž mnohem vyšší, než dovoluje zákon – stavba může být jen tak vysoká, jaká je vzdálenost od oken sousedícího domu. Stěžovatelé se obávali, že stavba zastíní okolní domy, avšak dle posudku, jenž si Třešňák nechal vypracovat a který předložil spolu s žádostí o výjimku, dopadne stín věže sice dál, avšak okolní budovy zastíní po mnohem kratší dobu, než původní verze projektu, která počítala se sedmi patry. Stavební odbor magistrátu města Teplice udělil developerovi výjimku, kterou krajský úřad schválil, a projekt tak bude mít o patnáct pater více. Nyní už podnikatel žádá o územní rozhodnutí a stavební povolení a předpokládá, že v září letošního roku započne stavbu.

Jsou zde i drobnější podnikatelé, pro něž je výnos z arabské klientely vyšší než z teplické. Jsou jimi například majitelé cukráren v centru města či hned vedle lázní, kteří arabské hosty rádi obslouží. V čase, kdy v těchto podnicích Arabové nejsou, si však objednávají i místní.

Jiný podnikatelé se na muslimské hosty naopak zaměřili majoritně. Můžeme jmenovat majitele bývalého golfového resortu, který svůj klub přestavěl na ubytovnu a nabízí muslimskému doprovodu léčeného pacienta ubytování o několik euro levněji než samotné lázně. Arabské hosty vítají i někteří majitelé činžovních domů, což má za následek odchod podnájemníků z řad místního obyvatelstva.

Dále se v Teplicích a přilehlém okolí nezřídka setkáme s majiteli rodinných domků či bytů, kteří svou nemovitost na sezónu propůjčí arabské klientele a sami pak odjedou bydlet na chatu či zahradu.

Je znám i případ drobné podnikatelky, která na svém hospodářském stavení chovala kozy. Poté, co arabští hosté přijížděli ve větší míře, se na ni obrátili s prosbou o prodej a zajištěním halal zpracování. Majitelce byl samozřejmě od této klientely nabídnut větší obnos a zároveň pravidelný odběr, proto svou podnikatelskou činnost zaměřila právě na muslimskou klientelu.

Jdoucí proti arabské klientele

Druhý tábor tvoří podnikatelé, kteří muslimské hosty silně odmítají a díky vlastnictví svého podniku tak mají v rukou pomyslnou zbraň, kterou mohou využít a dát návštěvníkům najevo, že je ve městě nechtějí. Je nutné zmínit, že tato skupina nejen že v obsluze muslimských hostů vidí ztrátu, jelikož by jejich obsloužení znamenalo odchod stálých místních klientů, ale jejich přístup zpravidla navíc přesahuje ekonomické vnímání a na arabskou klientelu, resp. muslimy obecně hledí s opovržením. Jsou zde však i tací, kteří arabské lázeňské hosty nechtějí obsloužit kvůli vlastní špatné zkušenosti. Mnozí z nich tak při odmítání muslimské klientely stojí na hranici porušení zákona.

V Teplicích se tak můžeme setkat s majiteli restauračních zařízení, kteří při příchodu arabského lázeňského hosta nechají u baru či u stolu čekat tak dlouho, že se rozhodne sám odejít, či poté, co je muslim osloví v anglickém jazyce, odvětlí, že nerozumí, což opět způsobí odchod potenciálních zákazníků. Dále například restaurace Pod Lampou, jež se nachází přímo u lázeňských domů u Šanovského parku, má ve svých prostorách nainstalovanou maketu celého prasete a nad výčep vyvěsila izraelskou vlajku. Tatáž restaurace ještě před usazením arabské klienty předem upozorňuje, že si musí objednat všichni členové rodiny. Muslimové jsou totiž v Teplicích zvyklí chodit do gastronomických zařízení se svým pitím a jídlem, případně rodina obsadí celý stůl, avšak objedná si pouze jeden člen.

I některé kadeřnice, jež pracují na živnostenský list, arabské ženy nepřijmou. Od jejich stálých zákazníků jim totiž bylo řečeno, že pokud v salonu uvidí zahalenou ženu, příště už nepřijdou.

Živnostníci a majitelé menších podniků tak kvůli sezónnímu přílivu muslimských klientů nechtějí přijít o stálou místní klientelu. Do třetice uveďme příklad majitelky většího teplického hotelu. Původně arabské hosty byla ochotná ubytovat, avšak po té, co ji pokoj zdevastovali, změnila svůj přístup a tyto hosty už taktéž nepřijímá. Na webové stránky chtěla umístit, že hosty z těchto zemí neubytovává, jelikož by se však jednalo o diskriminační chování, muslimské zájemce o ubytování odmítá s tím, že má již plno.

Samotní arabští podnikatelé

Imigranti z arabských zemí, kteří v Teplicích zůstali natrvalo, si zde zřídili nejrozličnější obchody, jenž vyhovují jejich kultuře. Do těchto obchodů pak samozřejmě vítají i arabské lázeňské hosty. Jedná se zejména o obchody s jídlem, s rychlým občerstvením, kavárny a čajovny. Muslimové mohou využít arabské cestovní kanceláře a hojně je navštěvována i autopůjčovna.

3.3. Nákup pozemků

Do lázeňského města přijíždí kromě léčeného pacienta i jeho početný nejužší a širší okruh rodiny. Rodinní příslušníci chtějí na ubytování ušetřit, tudíž využívají nabídky ubytovacích kapacit hotelů, penzionů či pronájmu obydlí místních obyvatel. Zvláště od minulého roku do Teplic přijíždí stále více muslimů. Jak se píše v regionálním deníku: „Cizinecká policie eviduje zhruba 200 cizinců, ale s tím, že ví o dalších stovkách, které mají víza ze zemí schengenského prostoru a v Teplicích nejsou hlášeni v hotelech, Letos je cizinců tolik, že nestačí ani ubytovací kapacita teplických lázní, a arabská klientela si pronajímá byty ve vilkách i v penálcích.“³⁴

Jelikož sem někteří hosté s rodinou přijíždějí pravidelně, využili Arabové nabídky prodeje pozemků v obci Modlany, spadající do okresu Teplice. Celková plocha pozemků činí cca 110.000 metrů čtverečních a plánuje se na ní postavit až 250 rodinných domů, které budou arabští návštěvníci využívat vždy sezónně.

Pozemky, které vlastnily soukromé osoby, byly původně zemědělské, avšak zastupitelstvo samosprávné obce v roce 2009 schválilo změnu územního plánu na stavební parcely. Nákup pozemků Araby, resp. Kuvajťany se u místních obyvatel setkává s velkým odporem. Obyvatelé této samosprávné obce proto na krajský úřad zaslali petici proti skupování parcel Araby, protože se obávají, že v Modlanech tak vznikne arabská kolonie, což naruší klid a pořádek jejich malé obce. Petice však již v této situaci nemá žádnou váhu. Pozemky jsou jednak v osobním vlastnictví a jednak ČR v roce 2011 přijala zákon, který umožnil, aby čeští občané prodávali nemovitosti i zájemcům mimo EU.

Nejznámějším z původních vlastníků je bývalý starosta a současný zastupitel obce Pavel Rajčan, který zemědělské pozemky nakoupil v roce 2006. Nejen obyvateli Modlan, ale i médii

³⁴ iDNES: Arabové skupují u Teplic parcely, chtějí postavit vlastní kolonii, In: usti.idnes.cz, 22. 8. 2014

je za svůj krok odsuzován, brání se proto tím, že chtěl pozemky původně prodat českým developerům, avšak z jejich strany zájem nebyl.

3.4. Další ekonomické přínosy

Jak již bylo uvedeno v teoretické části práce, arabští lázeňští hosté se na příjmech v rozpočtu města podílejí i nepřímo prostřednictvím podílu na daních z fyzických a právnických osob. Avšak v jaké výši není zjištělné. Dalším údajem, který nelze kvantifikovat, ale je nutné jej zvažovat, jsou již zmíněné příjmy fyzických a právnických osob z prodeje svého zboží a služeb v tom smyslu, že výdaje arabských lázeňských hostů se stávají příjmy těchto lidí, kteří je dále mohou používat pro svou další spotřebu nebo investici do podnikání a zároveň útraty muslimských hostů tato podnikání podporují, tudíž mohou například na trhu existovat déle.

Tentýž vztah výdajů arabských lázeňských hostů a příjmů jiných lidí je samozřejmý i v případě zaměstnanců lázeňských zařízení, kteří díky lázeňské klientele mají práci. Arabští lázeňští hosté tak přispívají k určitému stupni zaměstnanosti ve městě. Je ovšem opět nemožné tento přínos kvantifikovat. Do lázní totiž přijíždějí i tuzemští hosté, kterých je v celkovém součtu zákazníků polovina³⁵, avšak údaje o procentuálním zastoupení příjíždějících hostů dle národnosti na celkovém počtu přenocování nejsou evidovány. Zároveň do těchto dat nevstupuje ani doprovod či širší okruh rodiny, který za pacientem přijede, avšak ubytuje se mimo prostory lázní.

Je však nutné podotknout, že kontrola oficiálních a neoficiálních podnikatelských aktivit je velice obtížná, stejně jako již bylo zmíněno v teoretické části práce v oblasti daně z příjmu fyzických osob. Především drobní živnostníci, hospodáři a majitelé nemovitostí své příjmy nepřiznávají, tudíž nelze o přínosu do městské poklady hovořit. Na druhou stranu však v rámci teorie, že výdaje jednoho jsou příjmy druhého, můžeme zvažovat určitý multiplikační efekt.

4. Správně právní hledisko

Správní právo je důležitou složkou českého právního řádu, jež upravuje postavení a chování subjektů práva ve vztazích, které vznikají a uskutečňují se v souvislosti s realizací výkonné moci ve státě v oblasti veřejné správy. „Představuje soubor právních norem vztahujících se na veřejnou správu, pokud jde o její organizaci a činnost, včetně vztahů vznikajících při jejím výkonu mezi nositeli veřejné správy na jedné straně a fyzickými nebo právnickými osobami na

³⁵ Interní zdroj Lázní Teplice a.s.

straně druhé.³⁶ Správní právo tak představuje soubor obecně závazných pravidel chování, jež má státem stanovenou formu, je možné jej autoritativně vynutit a dále se vyznačuje určitou vnitřní strukturou. Správní právo je tvořeno zákony a podzákonnými obecně závaznými akty, přičemž správní orgány jsou zároveň zákonem vázány. Správní právo je jednak právním řádem veřejné správy – je totiž spojeno s její organizací i činností a vyznačuje se mocensko-regulačním charakterem v oblasti činností orgánů státu a veřejnoprávních korporací – jednak je správní právo právem veřejným. V této oblasti jej charakterizuje, že chrání veřejný zájem, upravuje vztahy mezi nerovnými subjekty, umožňuje správní donucení a že konkrétní způsob jeho realizace určuje úřední moc. Zároveň je ve správním právu možné najít i prvky soukromoprávní regulace.³⁷

Jelikož je správní právo souhrnem sourodých norem, můžeme jej na základě této sourodosti členit na správní právo organizační, jež stanovuje základní zásady organizace veřejné správy a pravomoc a působnost veřejnosprávních subjektů, dále na správní právo hmotné, pomocí něhož se vymezují podmínky a předpoklady realizace práv a povinností adresátů veřejnosprávního působení, a nakonec na správní právo procesní, které reguluje aplikaci práva hmotného a upravuje tak procesně právní postavení subjektů i postup při rozhodování o právech a povinnostech účastníků správního řízení. Dále můžeme vymezit správní právo trestní, které upravuje základy a následky odpovědnosti za správní delikty.³⁸

Základním pojmem správního práva je veřejná správa. Rozumí se jím správa veřejných záležitostí, realizovaná jako projev výkonné moci ve státě. Za tuto výkonnou moc považujeme především veřejnou moc. Ta je v první řadě přisouzena státu, v druhé řadě dalším veřejnoprávním subjektům – v tomto případě hovoříme o samosprávě. Samospráva se spolu se státní správou podílí na výkonu veřejných záležitostí, avšak samospráva představuje tu část správy státu, jež je prostřednictvím zákona decentralizovaná na subjekty nestátního charakteru a jichž se veřejná správa přímo dotýká. Zaměřuje se tak na řešení vlastních záležitostí. Výše zmíněné vymezení samosprávy, kdy subjekt disponuje určitým rozsahem veřejné moci, označujeme jako tzv. právní pojem samosprávy. Od něj odlišujeme tzv. politický pojem samosprávy, kdy samosprávu chápeme jako formu realizace veřejné správy občany. Je důležité

³⁶ Hendrych, D. a kol.: Správní právo. Obecná část, C. H. Beck, 8. vydání, 2012, str. 15

³⁷ Kadečka, S., Ondruš, R., Průcha, P.: Základy správního práva pro ekonomy, Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 1. vydání, 2003, str. 9-11

³⁸ Kadečka, S., Ondruš, R., Průcha, P.: Základy správního práva pro ekonomy. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 1. vydání, 2003, str. 16-17

zmínit, že samospráva je státu nepodřízená a je vykonávána nezávisle, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a vlastními prostředky samosprávných korporací, na druhou stranu je však státem kontrolována.

Samosprávu rozdělujeme na územní a zájmovou, přičemž pro účely této práce se budeme zabývat pouze územní samosprávou. Územní samosprávu České republiky dnes tvoří obce jakožto základní územní samosprávné celky a kraje jako vyšší územní samosprávné celky. Orgány samosprávy mohou také, stanoví-li to zákon, vykonávat státní správu v přenesené působnosti. V samostatné působnosti se obec stará v souladu s místními předpoklady a zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů, konkrétně potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.³⁹ V oblasti samosprávy mohou obce i kraje vydávat obecně závazné vyhlášky a v přenesené působnosti mohou vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zmocněny.⁴⁰

Veřejná správa svou činnost realizuje nejčastěji prostřednictvím tzv. správních aktů, což jsou veřejně mocenské jednostranné akty, které členíme na normativní a individuální. Normativní správní akty obsahují obecně závazné pravidlo chování vztahující se na blíže neurčený okruh adresátů. Jsou-li vydávány jako akty vnější, jedná se o právní předpisy, označované také jako správní nařízení, které vyvolávají právně závazné důsledky pro fyzické i právnické osoby mimo vztahy podřízenosti a nadřízenosti a jsou tudíž obecně závazné. V České republice rozlišujeme následující právní předpisy:

- nařízení vlády,
- právní předpisy ministerstev, jiných správních úřadů a jednotek územní samosprávy při výkonu přenesené působnosti,
- obecně závazné vyhlášky obcí a krajů vydávané při výkonu samostatné působnosti.

Jsou-li normativní správní akty vydávané jako akty vnitřní, hovoříme o interních normativních aktech, neboli služebních směrnicích, vydávaných jako projev hierarchické nadřízenosti a

³⁹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ze dne 12. dubna 2000, In: Sbírka zákonů

⁴⁰ Kadečka, S., Ondruš, R., Průcha, P.: Základy správního práva pro ekonomy. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2003. str. 18-28, 58-62, 68

podřízenosti subjektů veřejné správy, s nimiž souvisí formální organizace veřejné správy a její vztahy.

Individuální správní akty jsou akty aplikace správního práva a jsou výrazem rozhodovací činnosti orgánů veřejné správy o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech konkrétního subjektu. Oproti normativním správním aktům znamenají stanovení nebo potvrzení konkrétního práva, právem chráněného zájmu nebo povinnosti, které se vztahují na konkrétní okruh adresátů. Stejně jako normativní správní akty mohou být vydávány jako vnější nebo interní. Vnější správní akty se zpravidla označují jako správní rozhodnutí, některé jako souhlas, povolení, koncese, příslib, zákaz, příkaz či závazný pokyn. Tyto individuální správní akty představují rozhodnutí v konkrétní věci vůči konkrétním adresátům, o konkrétních právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech, nebo tato práva, právem chráněné zájmy či povinnosti autoritativně osvědčují. Interní individuální akty, neboli služební pokyny, jsou vydávány jako projev hierarchické nadřízenosti a podřízenosti subjektů veřejné správy.⁴¹

Činnost veřejné správy je však na druhou stranu ústavně limitována. „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“⁴² Zároveň „povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod upraveny pouze zákonem. Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky. Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.“⁴³ Činnost veřejné správy se tak řídí nejen normami zákonného a nadzákonného charakteru, konkrétním podkladem jsou i normy podzákonné a individuální akty nadřízených orgánů veřejné správy.⁴⁴ Konkrétně se obec při výkonu samostatné působnosti při vydávání obecně závazných vyhlášek řídí zákonem a v ostatních záležitostech je vázána jinými právními předpisy vydanými na základě zákona. Zároveň rozsah samostatné působnosti lze omezit jen zákonem. Při výkonu přenesené působnosti se obec řídí zákony, při vydávání nařízení i jinými

⁴¹ Kadečka, S., Ondruš, R., Průcha, P.: Základy správního práva pro ekonomy. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2003, str. 31-39

⁴² § 2 odst. 3, Ústava České republiky, ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992, In: Sbírka zákonů

⁴³ § 2 odst. 3, Listina základních práv a svobod, usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992, In: Sbírka zákonů

⁴⁴ Kadečka, S., Ondruš, R., Průcha, P.: Základy správního práva pro ekonomy. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2003, str. 29-30

právními předpisy a v ostatních případech usnesením vlády, směrnicemi ústředních správních úřadů, návrhy opatření nebo rozhodnutím krajského úřadu, jež bylo učiněno podle zvláštního zákona a v rámci kontroly přenesené působnosti.⁴⁵

Územní samospráva je rovněž úzce spojena s vymezováním regionů a s procesem regionalismu jakožto fenoménu identifikace obyvatel s územím, v němž žijí. Jedná se o komplexní přístup, kdy se propojují geografické, ekonomické a sociokulturní aspekty rozvoje jednotlivých regionů. Přičemž z historických poznatků je zřejmé, že úspěšné jsou z funkčního i ekonomického a sociálního hlediska takové regiony, jejichž obyvatelé mají pocit identity a jsou spokojeni s kvalitou života v daném regionu. Na jedné straně můžeme vyčlenit tzv. bottom-up realismus, který představuje iniciativu obyvatel v daném území a jejich politickou a ekonomickou mobilizaci. Na druhé straně tzv. top-down regionalismus označuje zájem státu o podporu regionálního rozvoje pomocí regionální politiky. V období vytváření samosprávných celků v České republice převažoval druhý přístup. Z důvodu změn v globalizovaném světě i dílčích oblastech, jež se nepochybně do jednotlivých regionů odrážejí, je nutné těmto změnám a případným vznikajícím problémům věnovat pozornost a přicházet tak s efektivním řešením. Určují se proto strategické dokumenty a priority, jež napomáhají rozvoji regionu a spokojenému životu jeho obyvatel. A právě na zapojení občanů a jejich participaci území je v dnešní době kladen stále větší důraz. Na rozvoji regionů na úrovni územních samospráv se tak podílí nejen veřejná správa (především obec, města, mikroregiony i kraje), ale i podnikatelská a nezisková sféra a veřejnost a dále je rozvoj regionu ovlivněn geografickou polohou a potenciálem území (od krajiny a surovinové základny až po tradice, zvyky a mentalitu či náboženství obyvatel), administrativní (aktivita veřejné správy, byrokracie), demografickou (struktura obyvatelstva), socioekonomickou (sociální úroveň, ekonomická výkonnost, trh práce) a manažerskou (plánování, organizování, vedení, rozhodování) sférou.

Regionální rozvoj můžeme chápat jako proces změn pozitivně vnímaných obyvateli, soukromým sektorem a dalšími subjekty. (Kadeřábková, 2012, str. 102) Výsledkem rozvojových aktivit by pak měla být větší daňová vytiženost, zvyšování příjmů obyvatel a územních samospráv, růst zájmu soukromého sektoru o lokalizaci v daném území, zvýšení rozsahu i kvality veřejných služeb a technické i občanské infrastruktury, zvýšení kladného salda migrace, růstu míry zaměstnanosti nebo alespoň stabilizace nízké míry nezaměstnanosti a dále

⁴⁵ Kadeřábková, J. Peková, J.: Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance, Wolters Kluwer ČR, 2012, str. 20-21

zvýšení kvality života nebo životního standardu, s nímž jsou spojeny nekvantifikovatelné ukazatele z oblasti sociální a enviromentální. Při studiu rozvojových procesů, které ovlivňují socioekonomický rozvoj i kvalitu života v regionu, se tak využívá nejen tvrdých dat, ale i analýzy sociologických a sociálně psychologických ukazatelů, jež jsou založeny na anketních či dotazníkových šetření, hloubkových rozhovorech aj., kdy se mj. sledují i životní postoje a přístupy obyvatel k řešení problémů v rozvoji území, regionální identita a další ukazatele.⁴⁶

4.1. Správně právní kroky v otázce arabských lázeňských hostů

Z hlediska správního práva bylo v problematice vztahů mezi arabskými lázeňskými hosty a místními obyvateli učiněno několik kroků, a to jak ze strany města, tak ze strany občanů a v jedné konkrétní otázce zasahovalo i ministerstvo.

4.1.1. Noční klid

V dubnu letošního roku obec využila svého práva vydat v samostatné působnosti obecně závaznou vyhlášku, jíž zastupitelstvo zkrátilo dobu nočního klidu, která je zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví⁴⁷, stanovena na dobu od 22:00 do 6:00, a to na dobu od 23:00 do 6:00 v období letního času vyjma neděle⁴⁸. Obec tak svého práva využila na základě § 10 zákona o obcích⁴⁹, který souvisí se zabezpečením místních záležitostí veřejného pořádku. Bezesporu Teplice učinily tento krok ve prospěch arabských lázeňských hostů, kteří do lázní přijíždějí právě v letní dny a žijí převážně nočním životem.

4.1.2. Zahalování obličejů

Iva Dvořáková, právnička a zastupitelka města Teplice, v srpnu roku 2014 podala návrh, aby městská rada na Ministerstvu vnitra ČR prověřila, zda město v samostatné působnosti může vydat vyhlášku, jež by muslimským ženám ve městě zakazovala zahalování obličejů. Dvořáková vidí spojitost mezi tím, že kdyby ženy respektovaly toto pravidlo, budou pak i ostatní členové rodin přijíždějících s lázeňskými hosty otevřenější k respektování dalších pravidel, která se týkají i bezpečnosti a pořádku ve městě. Jednala tak v duchu svého hesla „Vyznáváme demokratické hodnoty, prosím, respektujte je také.“. Odkazuje se i na Evropský

⁴⁶ Kadeřábková, J. Peková, J.: Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance, Wolters Kluwer ČR, 2012, str. 29-37, 47-50

⁴⁷ Předpis 272/2011 Sb., Nařízení vlády o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací ze dne 24. srpna 2011, In: Sbírka zákonů

⁴⁸ Obecně závazná vyhláška č. 3/2015 o ochraně nočního klidu ze dne 17. 4. 2015, In.: teplice.cz

⁴⁹ Zákon č. 128/200 Sb., o obcích (obecní zřízení) ze dne 12. dubna 2000, In: Sbírka zákonů

soud pro lidská práva ve Štrasburku a jeho úsudek, že závoj značí překážku ve společenském životě v demokratické rovnostářské společnosti, a na francouzský zákon, který zahalování obličejů na veřejnosti zakázal.

Ministerstvo vnitra však dospělo k závěru, že zahalování obličeje nelze regulovat obecně závaznou vyhláškou obce, plošná vyhláška by totiž zasáhla i ženy, které se zahalují z náboženského přesvědčení, což by bylo v rozporu s Listinou základních práv a svobod. Tato problematika byla řešena i z pohledu zajištění veřejného pořádku v obci, ovšem samotné zahalení obličeje nijak veřejný pořádek nenarušuje. Závěrem studie Ministerstvo vnitra dodává, že k odkrytí obličeje může ženu vyzvat pouze policista či strážník, potřebuje-li zjistit její totožnost.⁵⁰

4.1.3. Řešení znečišťování a hluku

Největší problém, který místní obyvatelé s muslimskými návštěvníky řeší, je znečišťování parku, v němž se arabští hosté scházejí k rodinným piknikům, a hluk, který při nic dělají do nočních hodin.

Problémem je, že město nemá vlastní vyhlášku o čistotě a pořádku města. V takovém případě se řídí zákonem o přestupcích, z něhož vyplývá, že „přestupku se dopustí ten, kdo b) poruší noční klid, c) vzbudí veřejné pohoršení, d) znečistí veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení anebo zanedbá povinnost úklidu veřejného prostranství“. Za takové přestupky lze uložit pokutu do 5000 Kč, za přestupek v bodu d) dokonce až 20.000 Kč.⁵¹

Město, resp. policie však tohoto nástroje ve vztahu k arabským hostům nevyužívá.

4.1.4. Nelegální pobyt

Další oblastí, která spadá pod působnost policie, je otázka nelegálního pobytu na území České republiky. Muslimští pacienti přijíždějí do teplických či dubských lázní na 90denní vízum. Získat dlouhodobější povolení k pobytu je však pro cizince většinou složitější. A léčba zpravidla trvá déle, proto se stává, že pacienti i jejich příbuzní pobývají na českém území nelegálně. Nejčastěji se jedná o občany Kuvajtu, Libye, Saudské Arábie, případně i o

⁵⁰ Interní zdroj města Teplice

⁵¹ § 47, odst. 1, b) - d), Zákon č. 200/1990, o přestupcích ze dne 17. května 1990, In: Sbírka zákonů

služebnictvo, které pochází z Filipín, Indie nebo Srí Lanky. Cizinecká policie v roce 2013 řešila 440 takových případů. Policie ČR se však k hostům chová shovívavě a nechávají je doléčit, neoprávněný pobyt, který je v řádech dnů, řeší blokovou pokutou za přestupek a výjezdním příkazem.⁵²

4.2.Strategický rozvoj města

Jak bylo popsáno v teoretické části týkající se správního práva a regionálního rozvoje, je nutné, aby byla věnována pozornost změnám a případným problémům, jež vznikají v důsledku změn v globalizovaném světě. Je tedy zapotřebí, aby tyto změny a případné problémy, jimž právě město čelí, byly řešeny na koncepční bázi. Minimálně už z důvodu, že úspěšní regiony z hlediska funkčního, ekonomického a sociálního jsou takové, jejichž obyvatelé mají pocit identity a jsou spokojeni s kvalitou života v daném regionu.

Teplice však nemají vlastní strategický dokument, jímž by se zaměřovaly na rozvoj svého území. Primátor města Jaroslav Kubera je v povědomí veřejnosti mj. znám tím, že odmítá dotace EU, proto město dotačních programů využívá jen zřídka. Roman Jodas, vedoucí finančního odboru, potvrdil, že město z dotací příliš nečerpá, avšak v brzkém období se chystá využít finančních prostředků touto cestou. A ačkoli město v této oblasti nespolupracuje s veřejností ani s podnikatelskou či neziskovou sférou, potřeby a stížnosti občanů, které jsou veřejně hlášány, reflektuje.

V minulém programovacím období vznikl Integrovaný rozvoj města (IPRM) – Dostupnost a mobilita Statutárního města Teplice, který se zaměřoval především na modernizaci veřejné dopravy, mj. i na zavedení nízkopodlažních spojů.⁵³ Tento krok mohl mít souvislost i s arabskými lázeňskými hosty, kteří se v Teplicích léčí s pohybovými obtížemi, proto se značná část pacientů pohybuje pomocí berlí či invalidního vozíku.

Z důvodu zhoršení situace mezi místními a arabskými lázeňskými hosty se však město obrátilo s prosbou o pomoc na Ministerstvo vnitra ČR. Jedná se o žádost o dotaci ze státního rozpočtu na projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni. Projekt je realizován od května do prosince letošního roku a jeho celkové náklady činí 513.600,- Kč, z toho dotace od MV ČR

⁵² Rozhlas: Cizinci jsou v teplických lázních často nelegálně. Na léčení jim tříměsíční vízum nestačí, In: rozhlas.cz, 3. 3. 2014

⁵³ Integrovaný plán rozvoje města – Dostupnost a mobilita statutárního města Teplice, In: portal.cenia.cz, 9. 4. 2010

činí 461.600,- Kč a město se na projektu podílí 52.000,- Kč. Hlavním cílem je „zkvalitnění soužití mezi cizinci a většinovou lokální společností na území Teplic“. V rámci vedlejších cílů je projekt zaměřen na zvýšení kompetencí úředníků samosprávy a policie a na zavedení pozice interkulturního asistenta. Projekt se zaměří i na nejpočetnější skupinu cizinců žijící ve městě – na Vietnamce, jejichž kultura bude prezentována pro širokou veřejnost na konci tohoto roku.⁵⁴

Podpory EU využily Lázně Teplice v Čechách a.s., které jak v roce 2010, tak v roce 2013 čerpaly finanční prostředky z Evropského sociálního fondu v rámci operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost ve výši 3,25 a 2,76 mld. Kč. Oba projekty byly zaměřeny na zvýšení kvalifikace zaměstnanců.⁵⁵ První projekt, kterým bylo podpořeno 253 zaměstnanců ve společnosti, se zaměřoval na jazykové vzdělávání, zlepšování dovedností v informačních technologiích a soft skills a na zvyšování odbornosti zdravotnického personálu.⁵⁶ V rámci druhého projektu bylo proškoleny 407 osob v oblasti služeb a metod ve zdravotnictví, proklientského servisu, v oblasti genderové problematiky a v oblasti řízení lidských zdrojů či na úseku stravování.⁵⁷

5. Sociálně psychologické hledisko

Sociální psychologie je základní psychologická disciplína, která se zabývá myšlením, chováním a emocemi jednotlivců. Jelikož se jedná o disciplínu velice obsáhlou a složitou, neboť studuje záležitosti od vrůstání jedince do společnosti, přes utváření rolí a pozic ve skupině až po mezilidskou komunikaci atd., je toto hledisko v rámci práce pojato zjednodušeně v souvztahnosti se sociálně psychologickými ukazateli, jež jsou spojeny se sledováním životního postoje a přístupu obyvatel k řešení zkoumaného problému. Konkrétně se práce zabývá problémy, jež panují mezi místními obyvateli a arabskými lázeňskými hosty, a zabývá se rovněž různými postoji a přístupy, které zastávají různé strany.

⁵⁴ Interní zdroj. Žádost o dotaci ze státního rozpočtu na projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni v roce 2015. Statutární město Teplice.

⁵⁵ Portál odboru strukturálních fondů Ministerstvo vnitra ČR: Úspěšné projekty. Seznamy příjemců OP LZZ, In: osf-mvcr.cz, 4. 6. 2015

⁵⁶ Lázně Teplice: Projekty EU. Zvyšování kvalifikace zaměstnanců pro další růst a rozvoj společnosti Lázně Teplice v Čechách a.s., In: lazneteplice.cz

⁵⁷ Lázně Teplice: Projekty EU. Zvyšování kvalifikace zaměstnanců podporou odborného vzdělávání ve společnosti Lázně Teplice v Čechách a.s., In: lazneteplice.cz

5.1. Konkrétní problematické oblasti

Problematickou oblastí, jež je mezi místními neustále komentována, je nepořádek v parku, který po muslimských piknicích zůstává, a hluk, který je s tím spojen až do ranních hodin.

Další stížnosti jsou na muslimské děti, které se prohánějí v parku na kolech bez ohledu na chodce. Mnohdy do nich narazí, někteří tvrdí, že dokonce schválně. Děti navíc na kole nenosí cyklistickou přilbu, jak ukládá naše legislativa.⁵⁸ Tepličtí strážníci se však s muslimskými dětmi, které nechtěly uposlechnout, vypořádali velice úsměvně – sebrali jim ventilký.⁵⁹

Další oblast stížností se pak týká nebezpečné jízdy autem. Muslimští návštěvníci si ve městě vypůjčí vůz, aby mohli po městě svobodně cestovat, avšak nedbají pravidel silničního provozu, zejména co se týče rychlosti jízdy.

Situaci, která v Teplicích panuje, se pokusil osvětlit i samotný předseda Ústředí muslimských obcí v České republice, Muníb Hassan Alrawi. Alrawi vysvětlil, že v Arabském zálivu je poměrně málo zeleně a vlády těchto zemí je vytváří uměle. Zeleň je pak využívána rodinami i jejich dětmi, jež si zde hrají a baví se, proto také muslimští návštěvníci lázeňského města využívají místního parku. Ve své zemi za nimi však stojí uklízení čtyř. Zároveň však říká, že první oblastí islámské nauky je hygiena a že dle proroka Muhammada, chcete-li sedět na veřejném prostranství, musíte všem okolo ponechat jejich práva, přičemž jedno z těchto práv je udržovat pořádek. Tím Alrawi sám říká, že někteří muslimští hosté tak postrádají znalost islámu.⁶⁰

V nedávné době proběhl na facebookové stránce skupiny Teplice, která sdružuje necelých 16.100,- obyvatel okresu Teplice, orientační průzkum, který si dal za cíl zjistit, zda arabští lázeňští hosté místním skutečně vadí tolik, jak je uváděno v médiích a na sociálních sítích, a zda je skutečným problémem arabské chování. 60% z celkových 1179 odpovědivších Arabové nevadí, pokud dodržují pořádek. Bezpodmínečně muslimští hosté nevadí 7 %. Naopak s hosty není spokojeno 33 %, a pokud bychom uvažovali tak, že muslimští návštěvníci v současné době stále pořádek nedodržují, vadí tato klientela 93 %. Otázkou však zůstává, zda vyřešení aktuálně palčivého problému, kterým je nepořádek v parcích a rušení nočního klidu, by byl skutečně

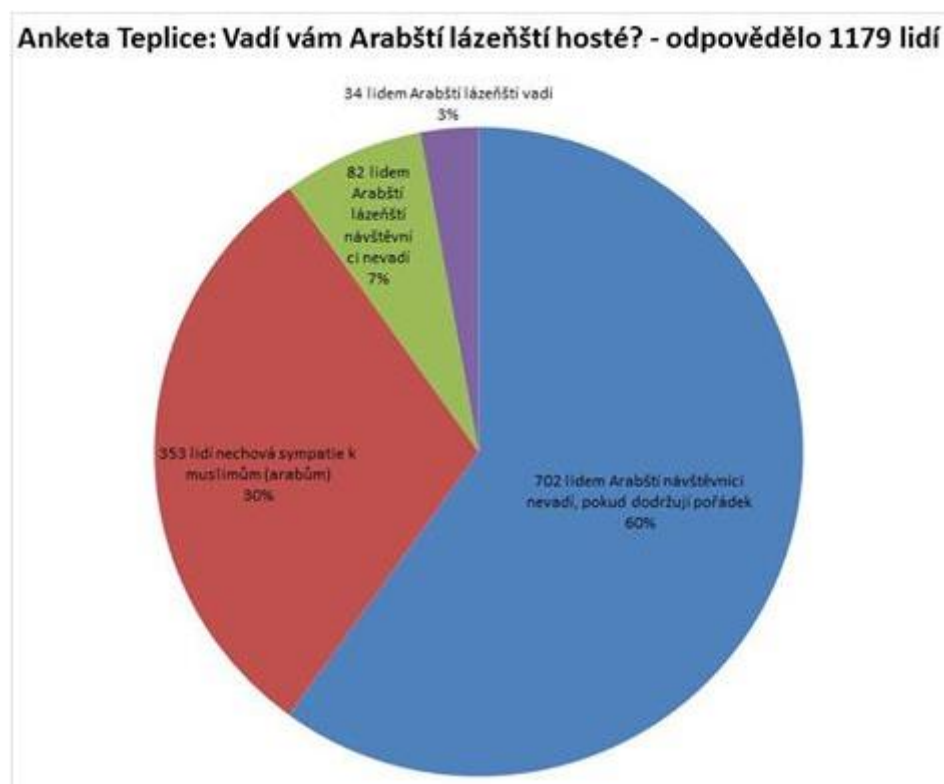
⁵⁸ § 58 odst. 1, Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu) ze dne 14. září 2000, In: Sbírka zákonů

⁵⁹ Rozhlas: Spory mezi Tepličany a arabskými návštěvníky má omezit syrský asistent, In: rozhlas.cz, 28. 7. 2015

⁶⁰ iDNES: Kdo dělá nepořádek, protíví se islámu, říká šéf muslimů v Česku Alrawi, In: usti.idnes.cz, 29. 8. 2014

vyhraný boj a zda by se vztahy mezi lázeňskými hosty a Tepličany skutečně zlepšily. Někteří Tepličané si totiž navíc stěžují na muslimské chování, např. nadřazenost vůči Čechům či opovrhování ženami, někteří na skupování pozemků převážně kuvajtskými investory nedaleko města Teplice.

Graf č. 1: Anketa na facebookové stránce Teplice, Autor: Petr Němec, 20. 7. 2015

5.2. Postoje místních obyvatel

Na situaci ve městě reagují různé skupiny různými způsoby. V této oblasti je možné vymezit tři skupiny obyvatel – zastánci a odpůrci arabských hostů a obyvatelé arabského původu, kteří ve městě trvale žijí. Odpůrci muslimských hostů se účastní protestních akcí, zastánci muslimů se snaží o osvětovou činnost, imigranti z arabských zemích, kteří jsou neradi spojováni s chováním lázeňských hostů, se je snaží informovat o místních zvycích. Jako samostatně stojící stranu je možné považovat město, které se v důsledku vyhocení problému touto problematikou začalo zabývat také.

5.2.1. Odpůrci arabských hostů

Pejskaři

Jednou z protestních akcí, která se ve městě udála, bylo hromadné venčení psů. Další problém, o němž Tepličané totiž často mluví, je nepřátelský vztah především muslimských dětí k psům. Děti po nich v parku údajně hází kameny nebo do nich kopou.

Jak všichni muslimové psy chápou, je těžké unifikovat. Můžeme se setkat s názorem, že vedle prasat považují psa za nečisté zvíře. Jiní praktikující za nečisté považují pouze psí sliny nebo navíc ještě srst. Korán se přímo tímto zvířetem nezabývá, zmínky o psech najdeme až v hadíthech, které Korán vykládají, zpřesňují a jsou základem práva šaría. Jeden z hadíthů například staví ženy na úroveň psů – pokud před modlícím se muslimem projde žena, pes nebo velbloud, je modlitba neplatná. Jiní muslimové zase neuznávají pouze černé psy.⁶¹ Ať tak či tak, islám však káže laskavé a milosrdné zacházení se zvířaty.

Nejen tedy pro to, ale i jelikož se muslimové psů zřejmě bojí, uspořádala Lenka Šimáčková, členka odnože Iniciativy islám v ČR nechceme, protest pejskařů. První akce proběhla 17. července, kdy muslimům končil ramadán. Sešlo se zde orientačně patnáct pejskařů. Akce má však probíhat pravidelně, každý pátek. Proto snad i následující akce, dne 24. července byla rozsáhlejší. Dorazilo cca 300 lidí, někteří z nich dokonce ani nebyli místní, přesto však přijeli, aby se přesvědčili na vlastní zkušenost, jaká je v Teplicích situace doopravdy.

Další akce proti muslimům

Akcí proti muslimům proběhlo více. Například v loňském roce neznámý pachatel, poté, co se obyvatelé Teplic a blízkých obcí dozvěděli o nákupu pozemků arabskými investory, zakopal na pozemku Arabů prasečí hlavu. Věc však nebyla policií vyšetřována, jelikož neobdržela žádnou stížnost.

Ve městě dále proběhlo několik demonstrací proti islamu nebo se podepisovala petice vytvořená skupinou Islám v ČR nechceme. Někteří místní podnikatelé, především majitelé

⁶¹ Hadíth Sahih Muslim 4:1032: Posel Alláhův (mír s ním) řekl: Modlitba je neplatná, pokud před modlícím se muslimem projde žena, velbloud nebo černý pes. Ptal jsem se Mohameda, co když pes bude červený nebo žlutý a on mi řekl: Černý pes je převlečený ďábel.

restaurací, svůj názor proti muslimským hostům vyjadřují po svém. Hosty buď odmítají obsloužit a dělají, že jim nerozumí.

A na sociálních sítích vzniká spousta nápadů, jak arabské hosty doslova z města vyštvať, zatím se však naštěstí k jejich realizaci nikdo neuchýlil.

5.2.2. Zastánci arabských hostů

Muslimské dny

Samotné Muslimské obci se nelíbí nálada, jaká v Teplicích panuje, proto se snaží svou víru objasnit a podat relevantní informace o svém náboženství. Právě z tohoto důvodu proto Muslimská obec uspořádala na začátku tohoto roku Muslimské dny, v průběhu kterých se bylo možné seznámit např. v aule Gymnázia Teplice, v Regionální knihovně Teplice či v nově vzniklé muslimské modlitebně s islámem, jeho historií, se stereotypy o muslimském světě a životě muslimů, s tradičním muslimským jídlem apod.

Úklid parku

Nepřátelské vztahy trápí i muslimy, kteří v Teplicích žijí trvale. Jednak nechtějí být „házení do stejného pytle“ s lázeňskými návštěvníky, jednak se snaží Tepličanům vysvětlit, že chování muslimských hostů není nijak namířeno proti místním obyvatelům, ale že se jedná o odlišnou kulturu a zvyky a je tedy potřeba s tím seznámit jak místní obyvatele, tak muslimské lázeňské hosty. Místní muslimové si uvědomují, že jsou jakýmsi mezičlánkem mezi oběma skupinami, mezi nimiž panuje nejen kulturní, ale i jazyková bariéra. Proto se rozhodli napomoci k vyřešení problému tím, že Šanovský park uklidili. Při úklidu oslovovali lázeňské hosty a vysvětlovali jim, že jejich nepořádkost vzbuzuje u Tepličanů negativní reakce, a vysvětlovali jim, jak se v našem prostředí chovat. Těchto úklidových akcí, jež začaly v červenci letošního roku, již proběhlo několik a dobrovolnická skupina je plánuje pořádat pravidelně.

5.2.3. Město

Interkulturní asistent

Za účelem naučit arabské lázeňské hosty pravidlům místního chování město požádalo o dotaci ze státního rozpočtu na projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni. Dotace ve výši 461.600,- Kč od Ministerstva vnitra a 52.000,- od města měla sloužit na najmutí dvou

interkulturních tlumočnicků, kteří mají pracovat od května do října, každý 600 hodin práce za 250,- Kč na hodinu. Prozatím město najalo pouze jednoho interkulturního asistenta, syrského lékaře Yussufa Msalhu, tlumočnicka, který s arabskými návštěvníky komunikuje, vysvětluje jim pravidla, podle nichž se v republice žije, pomáhá policistům při komunikaci s hosty a navštěvuje je i v místech, jako jsou např. modlitebny či různé spolky, kde se muslimští návštěvníci scházejí, a kam by se Češi nedostali.

Cedule, brožurky

Dalším prostředkem, kterého město využilo pro informování muslimských hostů, byly cedule, jež byly nainstalovány do parku v několika jazykových mutacích a které informují o tom, jak se v parku chovat a co je zde zakázáno, a dále brožurky, kdy projekt podporovaný Ministerstvem vnitra počítá s tiskem minimálně dvanáctistránkové barevné brožury formátu A5 v nákladu 5.000 kusů, které budou hostům distribuovány.

Městská policie

Hlídkování městské policie bylo v parku posíleno v hodinách, kdy se zde lázeňští hosté nejvíce vyskytují, tedy odpoledne a večer. Dále byl zvýšen počet kamerových systémů, kontrolující park, z jedné na dvě. V rámci výše zmíněného projektu proběhne také školení pro členy městské policie a úředníky, např. o zásadách komunikace s cizinci.

1.1.1. Boj o mešitu

Zvláštní kapitolou je výstavba mešity a s ní související tzv. boj o mešity. V rámci této oblasti totiž město samo i mnozí místní podnikatelé mohli dojít k ekonomickému přínosu, avšak na základě petice či nesouhlasu místních k ní z určitých důvodů nedošlo.

Mešita je pro vyznavače islámu důležitou stavbou, která slouží nejen jako místo společného uctívání Alláha, ale také jako společenské centrum věřících.

Již od počátku 90. let stojí v České republice dvě mešity – v Brně a v Praze, jejichž vybudování provázela řada peripetií. Třetí mešita měla stát právě v Teplicích, avšak proces s ní spojený měl ještě bouřlivější vývoj než ve zmíněných městech. O výstavbě v mešity v tomto lázeňském městě se jednalo dokonce dvakrát, ani jednou však nedosáhla úspěchu.

První spor o mešitu nastal již v roce 1995. Stavbu budovy, která měla sloužit nejen jako mešita, ale i jako prostory pro výuku cizích jazyků, chtěl zafinancovat investor ze Spojených arabských emirátů, který byl zároveň pravidelným lázeňským hostem. Mešita měla stát poblíž lázní, nedaleko bývalé židovské synagogy. Vedení Teplic projekt podporovalo, proti však stáli představitelé církve bratrské, římskokatolické, českobratrské evangelické a představitelé církve husitské, kteří svůj postoj zdůvodňovali tím, že islám považují za velmi ortodoxní a agresivní náboženství. Vedení města proto dalo projekt k posouzení Ministerstvu zahraničí. Z důvodu těchto postupů investor od svého stavebního záměru raději upustil.

Druhý spor započal v říjnu roku 2003, kdy arabští podnikatelé zastupováni firmou Kantar Trade podali žádost o stavbu na magistrát města. Arabský investor zde chtěl zbudovat Orientální kulturní centrum, jehož součástí měla být nejen mešita včetně minaretu, ale také luxusní hotel, gastronomické zařízení a knihovna. Stavba tak měla být modlitebnou a zároveň vzdělávacím centrem, které mělo sloužit i občanům Teplic. Tento objekt měl být vybudován na okraji Zámeckého parku v místě, kde sousedí s prestižní čtvrtí Valy. Začátkem dalšího roku se však o mešitě dozvěděli lidé bydlící v sousedství plánované výstavby a začali proti ní protestovat. Sepsali proto petici, kterou nakonec podepsalo pět tisíc obyvatel. Jeden z organizátorů petice, Zdeněk Bříza, tento počín zdůvodňoval tím, že „Islám je silně ortodoxním náboženstvím, v zahraničí se podobné stavby často staly centrem radikálních muslimů. Vždyť teroristický útok na USA byl organizován v mešitách v Německu.“⁶² Vedení města původně stavbu podporovalo, v souvislosti s námitkami občanů si nechalo zpracovat posudek od České komory architektů, která o stavbě usoudila, že nikterak není v rozporu s územním plánem, a jiné posudky, které tento projekt hodnotily jako přínos pro město. Pod tlakem veřejnosti však město svůj názor pozměnilo, resp. nevyjádřilo svůj jednoznačný postoj pro či proti investičnímu záměru. Komplex měl být postaven na soukromém pozemku, proto město ani nemohlo stavbu přímo zakázat, začalo ke stavbě proto jakožto účastník územního řízení podávat námitky a připomínky. Celé řízení tak nakonec přerušili samotní investoři v srpnu roku 2004, kdy žádost o změnu územního plánu stáhli.

Velmi zajímavý příspěvek k této události přináší analýza nazvaná Mediální boj o mešitu v Teplicích, jež byla vypracována za finanční podpory EU v rámci programu Transition Facility, která sledovala novinové články a komentáře z regionálních periodik, konkrétně v období od ledna do října roku 2004 z týdeníku Teplický Kurýr a v období od dubna do srpna téhož roku z

⁶² IDNES: Lidé z Teplic vyhnali stavbaře mešity, In: zpravy.idnes.cz, 5. 8. 2004

Deníku Směr. Celý proces plánovaného projektu probíhal v poklidném duchu až do doby, kdy Teplický Kurýr zveřejnil petici v plném znění. V tisku se dále objevovaly dezinformace o tom, že mešita bude sloužit výhradně Arabům a bude stát uprostřed Zámeckého parku. V týdeníku se od dubna do srpna roku 2014 téma mešity objevuje na většině textů první dvojstrany. Je nutné říci, že tyto noviny jsou zdarma distribuovány občanům do schránek a jsou volně dostupné i na významných místech města. Oproti Teplickému Kurýru, který zastával vyhraněný názor proti projektu a prezentoval ji jako hrozbu pro místní občany, Deník Směr dával prostor i druhé straně, ať už se jednalo např. o rozhovory se zástupcem investora či o reportáž o arabském kulturním večeru. Obě média však podsouvala, že lidé mají mít z arabských hostů strach a jejich obraz vzhledem ke světovému dění spojovala s obrazem atentáčníků. Byť Jaroslav Kubera odmítl, že by se vedení města nechalo ovlivnit médii a rozbouřenými názory veřejnosti, je téměř jasné, že místní obyvatelé se „mediální masáží“ ovlivnit nechali.⁶³

Ačkoli byly oba pokusy o výstavbu mešity neúspěšné, přeci jen se zásadně liší dobou, v níž tyto otázky vznikaly. V roce 1995 byli Arabové a muslimové obzvláště vnímáni jako odlišná a poněkud zvláštní kultura. V této době tak byli odpůrci především představitelé církví, kteří se kromě již výše zmíněného odvolávali na křesťanskou tradici České republiky.⁶⁴ Rok 2004 byl obdobím, jemuž v nedávné době předcházely události z roku 2001 – útoky na Světové obchodní centrum. Proto se při druhém pokusu bouřilo především obyvatelstvo Teplic, jelikož představa muslima byla spojena (a zřejmě přetrvává i dodnes) s osobou teroristy.

Nakonec mešita v Teplicích přeci jen zřejmě existuje. Celý proces započal v roce 2009, kdy Muslimská obec v Teplicích koupila objekt v ul. U Nových lázní 1224/10. Přestavba objektu byla dokončena v roce 2011, a to bez větší mediální pozornosti. Jedná se totiž o stavbu, která sice plní všechny funkce mešity, ale jako mešita není označena. Muslimové prostor pojmenovali jako administrativní budovu, čímž zjednodušili a urychlili průběh stavebního řízení. Česká legislativa se stavbou náboženských budov nijak speciálně nezabývá. Muslimská obec se údajně o pozemku, na níž stojí dvoupodlažní budova, vyjádřila jako o „nové teplické mešitě“⁶⁵. V článku, jenž se touto tematikou zabývá a v postojí vůči islámu je značně proti tomuto náboženskému vyzvání, se můžeme dočíst, že jistý insider z muslimské komunity ví o propojení mezi teplickým primátorem Kuberou a arabskými podnikateli a že to byl právě Kubera, kdo investorům doporučil, aby o stavbě nemluvili jako o mešitě, nýbrž jako o

⁶³ Multikulturní centrum Praha: Mediální boj o mešitu v Teplicích, In: migraceonline.cz, 24. 1. 2006

⁶⁴ Bečka, J., Mendel, M.: Islám a české země, Votobia, 1998, str. 231

⁶⁵ První zprávy: Chystá se v Teplicích mešita občanům za zády?, In: prvnizpravy.cz, 15. 3. 2011

islámském centru či sídle nadace, v němž bude i modlitebna. Na dotazy zabývající se touto problematikou odpověděl redakci pouze RNDr. Vladimír Sánka, český muslim, který se v obecné vyjádřil tak, že „z islámského hlediska rozumíme mešitou jakýkoli prostor (místnost), která je přístupná ke konání pěti povinných modliteb a kde se vždy nějaká skupina muslimů k takovým modlitbám schází...Proto se nesnažte někoho chytat za slovo, když se v nějakém dokumentu uvede např. „společenské prostory a kanceláře“ (už proto, že tam společenské prostory a kanceláře skutečně jsou) a pak uslyšíte mezi muslimy používat slovo „mešita“. Součástí těchto objektů, a stejné je to i v Praze a v Brně, je rovněž modlitební místnost. Proto muslimové neřeknou, že jdou do „společenských prostor a kanceláří“, ale řeknou jednoduše, že jsou do mešity nebo modlitebny.“⁶⁶

Podle Lukáše Lhoťana (2013, str. 55), bývalého muslima, jenž v muslimské komunitě působil více než 15 let, však v České republice z právního hlediska žádná mešita nestojí. Mešita je považována za sakrální stavbu a o její vybudování může podle stavebního zákona požádat jen registrovaná církev. Všechny stojící budovy však byly postaveny jako budovy administrativní.

6. Možná řešení

Z práce vyplívá, že negativní postoj k muslimům či islámu obecně výrazně ovlivňují média. Vzhledem ke svobodě projevu se zřejmě zákazu negativistických a zveličujících či realitu měnících zpráv nedočkáme. Tento trend se změní zřejmě až se změnou politických a hospodářských situací mimo naši republiku, což v blízké budoucnosti není možné očekávat, nebo s příchodem vlastních, natolik pozitivních zkušeností s muslimskými obyvateli, které by přicházející negativní informace byly schopny přetlačit. I to je však z mého pohledu silně nepravděpodobné.

Je nutné si uvědomit, že trend v příjezdu zahraničních obyvatel, i těch muslimských, a příchod imigrantů již započal a není možné jej zvrátit. Jelikož se naše země v podobných otázkách nikdy nezachovala radikálně a nezastala odmítavý postoj, je zřejmé, že počty přistěhovalých se budou navyšovat. Proto považuji za důležité, než s touto situací bojovat a tláčit proti ní silou ať již v podobě negativních výroků či protestních akcí, je rychlejší a méně bolestným řešením fakt tohoto trendu přijmout a dospět k řešení, jež bude určitým kompromisem pro co nejvíce stran.

⁶⁶ První zpráva: Chystá se v Teplicích mešita občanům za zády?, In: prvnizpravy.cz, 15. 3. 2011

Dále je potřeba zdůraznit, že i když se v dnešní době hovoří o uprchlících či o muslimech v souvislosti s terorismem, situace v Teplicích je sice vsazena do kontextu celorepublikového či dokonce celoevropského, případně celosvětového, avšak vzhledem k historii se jedná především o problematiku lokální. A na takové úrovni je také potřeba ji řešit. Už jen z toho důvodu, že řešení celostátní je složité a časově náročné.

Na druhou stranu jsou však značně znepokojující příspěvky bývalého muslima Lukáše Lhoťana, který v muslimské obci působil po dobu patnácti let a který tak z vlastní zkušenosti popisuje vývoj muslimů a jejich spolků na území České republiky. Lhoťan (2013, 76) mluví o napojení muslimských nadací na zahraniční saúdskoarabské islamisty, kteří nadace finančně podporují a prostřednictvím nich šíří islamismus. Islamismus je podle něj možné chápat jako „zastřešující pojem pro politické ideologie, které se odvolávají na islám jako základní zdroj politického a právního myšlení a požadují návrat muslimů k jejich náboženským kořenům“. Přičemž přední islamističtí zastánci požadují nastolení islámského práva šaría mezi muslimy a likvidaci nemuslimských, vojenských, ekonomických či kulturních vlivů v muslimském světě z důvodu jejich neslučitelnosti s islámem. Lhoťan uvádí, že v muslimské komunitě již převládlo toto extremistické křídlo před křídlem umírněným. Lhoťan dále uvádí napojení Muslimské obce v Teplicích v čele s Marei Abbasem na rodinou příbuznost a podporu ze strany palestinského prezidenta Mahmúda Abbase. Dále přispívá i dopisem, který získal v době působení v brněnské muslimské komunitě, v němž její předseda Muneeb Hasan Alrawi prosí známého islámského antisemitistu a podporovatele terorismu proti civilistům Jusufu Qaradawimu, v němž jej žádá o pomoc s převedením peněz shromážděných v České republice islámským aktivistům v Palestině a to vše mimo kontrolu úřadů a tajných služeb. Alrawi existenci tohoto dopisu nikdy nepopřel.

Nicméně jelikož se tedy v Teplicích nejedná o problém migrace spojené se změnou pobytu ze stran arabských návštěvníků, zřejmě nemá smysl tuto problematiku řešit ani na státní úrovni v souvislosti s asimilací či akulturací. Zároveň, jelikož se muslimští hosté každoročně obměňují, snaha o „převýchovu“ ve městě taktéž postrádá význam. Sice se lázeňští zákazníci po dobu několika letních měsíců mohou naučit našim zvykům a přizpůsobit se jim v těch oblastech, které Tepličany pálí nejvíce, avšak v následující sezóně mohou práce začít nanovo. Nemyslím si tedy, že některá lokální řešení, především v podobě dobrovolné uklízečů či cedule v parcích nebo brožurky o našich podmínkách dostupné v místních ubytovacích zařízeních či v parcích příliš pomohou.

Jisté řešení problému je proto možné započít u cestovních kanceláří a lázní samotných, které pobyt muslimských hostů ve městě zprostředkovávají. Jelikož tyto instituce zároveň disponují arabskými zaměstnanci, tedy lidmi, které jsou hostům blíží a snáze od nich informace přijmou, jak se ukázala i v případě interkulturního asistenta, mohli by jim před prodejem zájezdu popsat místní zvyky a případně i vyhrcozenost situace. Jelikož však lidé obecně rádi zapomínají a zajímají se především o svůj zájem, mohly by být tyto informace podpořené informacemi o represivních opatřeních, na něž by se město mělo dle mého názoru pevně zaměřit. Tím mám na mysli pokutový systém a jednání v souladu s legislativou, že pokud dojde k přestupku, ať již v podobě porušování veřejného pořádku či k dopravnímu přestupku, městští policisté by měli rázně zakročit. Do této doby se vše řešilo spíše ústně a smířlivě, čímž si však policie podkopala svou autoritu.

Toto řešení může být podpořeno zavedením úklidové služby zaměřující se na park v hodinách, kdy muslimští hosté Šanovský park využívají nejvíce. Tato služba může být hrazena přímo lázeňskými návštěvníky. Potíž však vidím v tom, že platba by musela být zavedena plošně, tedy pro všechny návštěvníky lázní, jenž sem za pobytem přijedou i z jiných, nearabských zemí. Byla-li by přidělena pouze muslimským hostům, měla by charakter diskriminace, avšak na druhou stranu, proč by do platby měli být zahrnuti i ti, kteří ve městě čistotu dodržují. Řešení proto vidím v přidělení této platby samotným lázním, které se na arabskou klientelu samy chtěly zaměřit. Potíž však zůstává v tom, že tento krok nemůže být lázním nařízen a mělo by tak být především v jejich zájmu podílet se na sbližování vztahů mezi muslimskými hosty a obyvateli města.

Město by zajisté mělo znovu zavést lázeňský poplatek. Ten je totiž samozřejmý ve všech obdobných destinacích, kam lidé cestují, tudíž jsou na něj zvyklí. Poplatek by mohl sloužit pro platbu za zmíněnou službu, jak samo město navrhovalo, na druhou stranu by tato část veřejných financí mohla být využita efektivněji.

Je však otázkou, jak by na tyto kroky muslimové reagovali a zda by pro ně za těchto předpokladů nebyla zajímavější jiná země.

Dále je z hlediska ekonomického nutné zvážit i hospodářské vlivy v zemích, z nichž muslimští lázeňští hosté přijíždějí. Příjem arabských zemí Perského zálivu je totiž velmi závislý na světových cenách ropy. A jak bylo v práci dříve uvedeno, zlepšení politické situace v Libyi, Kuvajtu a Saudské Arábii znamenalo pro Teplice příliv hostů z těchto destinací. Je nutné si ale

uvědomit, že může nastat opačná situace, a zhoršení politických podmínek se projeví i v ekonomické situaci lázní a tedy i města.

Vyvstává ale další otázka, zda, i kdyby se změnilo chování arabských hostů, by nastala změna v přístupu veřejnosti a podnikatelských subjektů.

Začneme-li s drobnými podnikateli, kteří by byli ochotni muslimské hosty obsluhovat. Pokud by obsluhovali pouze část hostů, byla by situace zřejmě neutrální. Avšak pokud by v daném podniku převládal počet muslimských zákazníků nad místními, troufám si tvrdit, že by se postoj podnikatelů nikterak nezměnil, a to především z důvodu vědomí, že by do těchto prostor již místní obyvatelé nechodili, alespoň ne po dobu sezóny.

Změna pohledu veřejnosti v případě změny chování arabských lázeňských hostů je nejistá a otázka s ní související je téměř nezodpověditelná. Jak píše Vojtíšek (2007, 385), „ukazuje se, že „boj o mešitu“ je především bojem o symbol. Vše nasvědčuje tomu, že odpůrcům mešit nevádí přítomnost cizinců. Například v Teplicích je přítomnost Arabů jako klientů léčeben nebo lázeňských hostů zcela běžnou zkušeností. Nevadí ani jejich náboženská aktivita, jak opět v Teplicích dokazuje existence dokonce dvou modliteben ve městě. Vadí spíše viditelný vstup muslimů a symbolů islámu do veřejného prostoru.“ Jelikož v Teplicích žiji, byla jsem svědkem toho, jak dříve obyvatelé zastávali negativní postoj k Rusům z důvodu, že se chovali arogantně, ale spíše proto, že ve městě koupili nemalé množství pozemků a i developeři stavěli bytové domy speciálně pro ně. Na obchody s ruskými specialitami si však Tepličané zvykli a nyní už proti nim nezbrojí. Na druhou stranu je však nutné dodat, že dnes se s Rusem na ulici tak často jako dříve nepotkáte. Krásným příkladem jsou pak přistěhovalci s Asie. Ti se naší kultuře, resp. způsobům chování zcela přizpůsobili, otevřeli si zde spoustu obchodů s potravinami nebo restaurace, přítomnost mladých Asiátů ve školách je dnes už standardem. Nikdy však proti nim místní obyvatelé nevedli takové boje jako proti muslimům. Největší nepřátelství ve městě panovalo donedávna vůči Romům, dokud se nenávisť nepřesunula právě na arabské lázeňské hosty. Byť i oni dělali nepořádek, byli agresivní a dodnes se lidé bojí chodit v noci určitými čtvrtěmi, místním nejvíce vadilo to, že využívají či spíše zneužívají sociálního systému, zatímco místní jakožto daňoví poplatníci na jejich dávky přispívají a za svou práci navíc dostávají zapláceno méně, než Romové získávají ze systému. Z výše uvedeného tak vyplývá, že se nejedná ani tak o rozbroje proti nepořádku, rušení nočního klidu nebo nepříjemného chování ze strany Arabů, ale spíše o pocit Tepličanů, že by nad nimi někdo mohl převzít kontrolu a mít nad nimi převahu, převážně ekonomickou.

Jednodušším řešením z pohledu sociálně psychologického i ekonomického pro město a pro místní podnikatele by bylo přeorientování z arabské na německou klientelu. Vzhledem ke společné teplické a německé historii a vzhledem ke zkušenostem místních obyvatel s touto klientelou z dávných dob je Tepličany jen vítaná. Německá klientela již dříve do města přinášela více peněz než současná muslimská klientela. Jak je totiž známo z života starších německých turistů, rádi si dopřejí např. kvalitní jídlo a pravidelnou kávu s dezertem, navštěvují kulturní akce a nakupují spousty suvenýrů. Lázně by se však musely německému standardu přizpůsobit a významně zvýšit svou kvalitu. Problémem však je, že tento krok by znamenal značnou investici. A jelikož jsou lázně soukromou společností, jíž jde primárně o zisk, morální a ekonomické úvahy o tom, zda by jiná skupina hostů podpořila jiné podniky a tím i město více, než skupina současná, se do diskuzí vedení společnosti pravděpodobně nedostanou.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala otázkou příjezdu arabských lázeňských hostů do města Teplice ze tří hledisek. Tato problematika je ve městě velmi aktuální, až vyhrocená. K významnosti tématu zároveň přispívají současné debaty ohledně příjezdu imigrantů, což situaci v Teplicích jen rozdmýchává. Jelikož z města pocházím a stále cítím sounáležitost s místní problematikou, zajímalo mne, na které straně stojí pravda a jak se situace ve městě řeší. Případ však není tak jednoduchý na pochopení ani v přístupu k řešení, jak se k němu oba tábory staví.

Domnívám se, že stížnosti ze strany místních vůči arabským návštěvníkům nesouvisí ani s náboženstvím, ani s odlišnou kulturou. Nepořádek a hluk místním samozřejmě vadí, ale napjaté a odmítavé vztahy však spíše souvisejí se strachem ze ztráty určité autonomie a ekonomické převahy muslimů nad místními obyvateli. Tento strach je zároveň podpořen a živen nejen místními médii, které islám spojují s extremismem terorismem a tedy i s hrozbou, jež dle jejich názoru může zasáhnout i naší zemi. Domnívám se, že vztahy mezi teplickými rezidenty a muslimskými hosty budou v souladu, pokud Tepličané budou mít pocit, že město je „jejich“ a že toto „teritorium“ nezačne ovládat jiná národnost.

Takový přístup je však v rozporu s ekonomickým přístupem, jelikož někteří jednotlivci, ať již domácnosti či menší a větší firmy, za účelem zvýšení příjmů s arabskými lázeňskými hosty obchodují, čímž jim pomáhají k posílení vlivu ve městě. Dle mého názoru jsou tito hosté ekonomickým přínosem pro město. Avšak za cenu růstu nespokojenosti místního obyvatelstva.

Proto je tento rozpor nutné řešit na úseku správně právního. Město prozatím neučinilo příliš významné kroky, jenž by situaci alespoň zmírnily. Vhodným krokem bylo zajisté zajištění interkulturního asistenta. Ostatní kroky v podobě zrušení lázeňského poplatku, zkrácení doby nočního klidu, instalace cedulí v parku nebo mírného přístupu policie jsou dle mého názoru spíše kroky vedle. Jednoznačně je nutné situaci řešit komplexně a cíleně. K tomu by mělo využít možnosti tvorby strategických dokumentů a pomoci ze strany státu či Evropské unie. Zároveň by ale mělo dbát veřejného mínění, názorů podnikatelské a neziskové sféry, ideálně v podobě komunikace se zástupci jednotlivých kategorií včetně společnosti Lázně Teplice a. s. Dále by dle mého názoru vedení města mělo znovu zavést lázeňský poplatek a financovat z něj prozatimní úklid Šanovského parku, posílit povědomí arabských hostů o místní kultuře a situaci ještě před příjezdem těchto hostů na území České republiky a apelovat na racionálnější řešení

přestupků obecní policií. K utužení vztahů zároveň doporučuji ve městě pravidelně pořádat společenské akce, jichž se budou moci účastnit jak místní, tak lázeňští hosté. Důležité je najít společný jmenovatel, který pro obě strany budou atraktivní. K pořádání těchto akcí je možné využít přistěhovalců z arabských zemí, kteří ve městě již žijí natrvalo, a skupin, jež se prostřednictvím osvětové činnosti snaží oba tábory spřátelit.

Cílem práce bylo zjistit, jaké dopady má příjezd arabských hostů do města Teplice v oblasti ekonomické, správně právní a sociálně psychologické. Z mého pohledu byl cíl z velké části naplněn. Při zpracování práce se však objevily potíže v podobě nedostupnosti určitých informací, zejména v oblasti ekonomické. Konkrétně přesné vyčíslení ekonomického přínosu arabských hostů a možnost porovnání s hosty z jiných zemí. Dílčím cílem bylo odhalit příčiny nesnášenlivosti Tepličanů vůči arabským hostům. V této souvislosti bylo obtížné pracovat s částí sociálně psychologickou, neboť lidé, ač z pohledu ekonomie jednají racionálně, v reálném životě jednají především na základě emocí a navíc stádově a ne všechny postoje jsou schopni zdůvodnit z širšího pohledu. Co se týče hypotézy, že ekonomické přínosy arabských lázeňských hostů převažují nad sociálně psychologickými negativy, proti nimž Tepličané brojí, při psaní práce jsem si uvědomila, že ji v tomto znění není možné objektivně posoudit. Není totiž jednak možné tyto dvě oblasti kvantifikovat a tedy porovnat a jednak, pokud by i toto porovnání možné bylo, z hlediska celkového rozvoje města a naplnění kvalitního života občanů v daném regionu jsou důležité obě složky a tedy jedna nemůže jít na úkor druhé. Proto je možné potvrdit pouze tvrzení, že arabští lázeňští hosté pro město představují ekonomickým přínos.

Zároveň mi zadání a rozsah práce, ale i nemožnost ověřitelnosti informací neumožňovaly blíže prozkoumat vnitřní vztahy Ústředí muslimských obcí a její případné vazby s cizinou, tedy potvrzení či vyvrácení tvrzení Lukáše Lhoťana, jež je z mého pohledu závažné pro případný budoucí vývoj v zemi. V rámci zadání práce není relevantní představovat závěry související s německou lázeňskou klientelou, která by ve městě zajisté nepředstavovala rozpor mezi ekonomickou a sociálně psychologickou stránkou a zároveň by nepředstavovala zátěž z pohledu správně právního. To je příležitost k vytvoření jiné závěrečné práce, jež by mohla být argumentem pro město a společnost Lázně Teplice a. s., jakým způsobem vést budoucí kroky.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Zjednodušená struktura rozpočtu obce v ČR

Tabulka č. 2 Přehled příjmů v rozpočtu města Teplice v letech 2005 – 2014

Tabulka č. 3 Vývoj tržeb společnosti Lázně Teplice a.s. v letech 2007 – 2014

Tabulka č. 4 Daň z příjmu právnických osob společnosti Lázně Teplice a.s. a podíl obce na této dani v letech 2007 - 2014

Seznam grafů

Graf č. 1: Anketa na facebookové stránce Teplice, Autor: Petr Němec, 20. 7. 2015

Použité zdroje

Odborná literatura

Bečka, J., Mendel, M.: Islám a české země, Votobia, 1998, ISBN 80-7220-034-8, str. 231

Hendrych, D. a kol.: Správní právo. Obecná část, C. H. Beck, 8. vydání, 2012, ISBN 978-80-7179-254-3, str. 15, str. 832

Huntington, S. P.: Sřet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu, Rybka Publisher, 2001, ISBN 80-86182-49-5, str. 448

Islámská nadace: Co jest islám?, Úřtředí muslimských obcí, 5. vydání, 2009. ISBN 978-80-904373-0-2, str. 71

Kadečka, S., Ondruš, R., Průcha, P.: Základy správního práva pro ekonomy, Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 1. vydání, 2003, ISBN 80-210-3050-X, str. 220

Kadeřábková, J. Peková, J.: Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance, Wolters Kluwer ČR, 1. vydání, 2012, ISBN 978-80-7357-910-4, str. 300

Kropáček, L., Červenková, D. Rethmann, A. P.: Islám v českých zemích. Vyšehrad s.r.o., 1. vydání, 2009, ISBN 978-80-7021-852-5, str. 160

Kropáček, L., Gombár, E., Marková, D., Obuchová, L.: Variace na Korán: Islám v diaspoře, Orientální ústav Akademie věd ČR, 1999, ISBN 80-85425-34-3. str. 174

Kuras a kol., Islám v Evropě: obohacení nebo nebezpečí, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 1. vydání, 2006, ISBN 80-86547-53-1, str. 104

Lhořan, L.: Islám a islamismus v České republice, Lukáš Lhořan v Pstruží, 2. vydání, 2013, ISBN 978-80-904932-3-0, str. 116

Mendel, M., Ostřanský, B., Rataj, T.: Islám v srdci Evropy, Academia, 1. vydání, 2007, ISBN 978-80-200-1554-9, str. 504

Ondráš, F.: Florence – časopis moderního ošetřovatelství, Kulturní zvláštnosti arabské klientely – Lázně Teplice, č. 7-8, 2007, str. 334

Peková, J.: Finance územní samosprávy – územní aspekty veřejných financí, Victoria Publishing, 1995, ISBN 80-7187-024-2, str. 268

Toth, P. a kol.: Financování obcí – sociálně ekonomický rozvoj systému, Oeconomica, 2005, ISBN 80-245-0957-1, str. 326

Šabacká, Y.: Islám v českých zemích, Vyšehrad spol. s r.o., 1. vydání, 2009, ISBN 978-80-7021-852-5, str. 160

Internetové zdroje

Blesk: Teplický primátor Kubera: Z Arabů město nemá ani korunu. Nepořádní jsou stejně jako lidi na některých sídlištích, In: blesk.cz [on-line], 28. 7. 2015 [cit. 4. 7. 2015], dostupné z: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-politika/333198/teplicky-primator-kubera-z-arabu-mesto-nema-ani-korunu-neporadni-jsou-stejne-jako-lidi-na-nekterych-sidlistich.html>

Ekonomické informace, Vývoj daňových příjmů v letech 2006 – 2013, In: teplice.cz [on-line], [cit. 3. 7. 2015], dostupné z: <http://www.teplice.cz/ekonomicke-informace/ds-1007/p1=1061>

iDNES: Arabové skupují u Teplic parcely, chtějí postavit vlastní kolonii, In: usti.idnes.cz [on-line], 22. 8. 2014 [cit. 4. 7. 2015], dostupné z: http://usti.idnes.cz/arabove-modlany-teplicko-vlastni-kolonie-f1w-/usti-zpravy.aspx?c=A140821_200033_domaci_maq#utm_source=sph.idnes&utm_medium=richtext&utm_content=top6

iDNES: Lidé z Teplic vyhnali stavbaře mešity, In: zpravy.idnes.cz [on-line], 5. 8. 2004 [cit. 5. 7. 2015], dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?r=domaci&c=A040805_083248_domaci_mhk

iDNES: Kdo dělá nepořádek, protíví se islámu, říká šéf muslimů v Česku Alrawi, In: usti.idnes.cz [on-line], 29. 8. 2014 [cit. 5. 7. 2015], dostupné z: http://usti.idnes.cz/predseda-muslimu-k-problemu-s-araby-v-teplicich-fr5-/usti-zpravy.aspx?c=A140828_2094284_usti-zpravy_alh

Integrovaný plán rozvoje města – Dostupnost a mobilita statutárního města Teplice, In: portal.cenia.cz [on-line], 9. 4. 2010 [cit. 3. 7. 2015], dostupné z: http://portal.cenia.cz/eiasea/detail/SEA_ULK011K

Kantarová, K.: Arabové v Teplicích. Česko-arabské interakce z perspektivy českých mluvčích, disertační práce, In: is.cuni.cz [on-line], 2012 [cit. 3. 7. 2015], str. 14, dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/101956/?lang=cs>

Křížková, M.: Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů, In: migraceonline.cz [on-line], 26. 5. 2006 [cit. 3. 7. 2015], dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/neviditelna-mensina-analyza-medialniho-obrazu-ceskych-muslimu>

Lázně Teplice: Projekty EU. Zvyšování kvalifikace zaměstnanců pro další růst a rozvoj společnosti Lázně Teplice v Čechách a.s., In: lazneteplice.cz [on-line], [cit. 4. 7. 2015], dostupné z: <http://www.lazneteplice.cz/o-nas/projekty/zvysovani-kvalifikace-2010-2012/>

Lázně Teplice: Projekty EU. Zvyšování kvalifikace zaměstnanců podporou odborného vzdělávání ve společnosti Lázně Teplice v Čechách a.s., In: lazneteplice.cz [on-line], [cit. 4. 7. 2015], dostupné z: <http://www.lazneteplice.cz/o-nas/projekty/zvysovani-kvalifikace-2013-2015/>

Léčebná specializace, Termální voda, In: lazneteplice.cz [on-line], 2012 [cit. 4. 7. 2015], dostupné z: <http://www.lazneteplice.cz/indikacni-seznam/termalni-voda/>

Multikulturní centrum Praha: Mediální boj o mešitu v Teplicích, In: migraceonline.cz [on-line], 24. 1. 2006 [cit. 3. 7. 2015], dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/medialni-boj-o-mesitu-v-teplicich#pozn1>

Návrh na rozdělení zisku za rok 2014 Lázně Teplice v Čechách a.s., In: lazneteplice.cz [on-line], 19. 6. 2015 [cit. 4. 7. 2015], dostupné z: http://www.lazneteplice.cz/_sys_/FileStorage/download/1/236/navrh_na_rozdeleni_zisku_2014.pdf

O nás, historie, In: lazneteplice.cz [on-line], 2012 [cit. 4. 7. 2015], dostupné z: <http://www.lazneteplice.cz/o-nas/historie/>

Oznámení o výplatě dividendy, In: lazneteplice.cz [on-line], 20. 6. 2014 [cit. 4. 7. 2015], dostupné z: http://www.lazneteplice.cz/_sys_/FileStorage/download/1/163/oznameni-o-vyplate-dividendy.pdf

Parlamentní listy: Vyhlášku zakazující zahalování tváří vnitro Teplicím nepovolilo, In: parlamentnilisty.cz [on-line], 8. 10. 2014 [cit. 3. 7. 2015], dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Vyhlasku-zakazujici-zahalovani-tvari-vnitro-Teplicim-nepovolilo-338425>

Portál odboru strukturálních fondů Ministerstvo vnitra ČR: Úspěšné projekty. Seznamy příjemců OP LZZ, In: osf-mvcr.cz [on-line], 4. 6. 2015 [cit. 3. 7. 2015], dostupné z: <http://www.osf-mvcr.cz/seznamy-prijemcu-1>

První zprávy: Chystá se v Teplicích mešita občanům za zády?, In: prvnizpravy.cz [on-line], 15. 3. 2011 [cit. 3. 7. 2015], dostupné z: <http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/zpravy/chysta-se-v-teplicich-mesita-obcanum-za-zady/>

Rozhlas: Cizinci jsou v teplických lázních často nelegálně. Na léčení jim tříměsíční vízum nestačí, In: rozhlas.cz [on-line], 3. 3. 2014 [cit. 3. 7. 2015], dostupné z: http://www.rozhlas.cz/sever/informacezeseveru/_zprava/1322498

Rozhlas: Spory mezi Tepličany a arabskými návštěvníky má omezit syrský asistent, In: rozhlas.cz [on-line], 28. 7. 2015 [cit. 5. 7. 2015], dostupné z: http://www.rozhlas.cz/sever/informacezeseveru/_zprava/spory-mezi-teplicany-a-arabskymi-navstevniky-ma-omezit-syrsky-asistent--1516446

Výroční zpráva 2013, In: lazneteplice.cz [on-line], 31. 3. 2014 [cit. 4. 7. 2015], dostupné z: http://www.lazneteplice.cz/_sys_/FileStorage/download/1/151/vyrocní-zprava_2013.pdf

Výroční zpráva 2014, In: lazneteplice.cz [on-line], 27. 3. 2015 [cit. 4. 7. 2015], dostupné z: http://www.lazneteplice.cz/_sys_/FileStorage/download/1/239/vyrocní-zprava-2014.pdf

Právní předpisy

Listina základních práv a svobod, usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992, In: Sbírka zákonů, dostupné také z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Obecně závazná vyhláška č. 3/2015 o ochraně nočního klidu ze dne 17. 4. 2015, In.: teplice.cz, dostupné také z: <http://www.teplice.cz/vyhlaskey/ds-801/archiv=0&p1=1027>

Obecně závazná vyhláška Statutárního města Teplice č. 10/2010 o místních poplatcích ze dne 17. 12. 2010, In: teplice.cz, dostupné také z: <http://www.teplice.cz/vyhlasky/ds-801/p1=1323>

Předpis 272/2011 Sb., Nařízení vlády o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací ze dne 24. srpna 2011, In: Sbírka zákonů, dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=272&r=2011>

Ústava České republiky, ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992, In: Sbírka zákonů, dostupné také z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech) ze dne 27. listopadu 2001, In: Sbírka zákonů, dostupné také z: <http://www.mkcr.cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/pravni-predpisy/default.htm>

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ze dne 12. dubna 2000, In: Sbírka zákonů, dostupné také z:

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=128~2F2000&rpp=15#seznam>

Zákon č. 200/1990, o přestupcích ze dne 17. května 1990, In: Sbírka zákonů, dostupný také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=200~2F1990&rpp=15#seznam>

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu) ze dne 14. září 2000, In: Sbírka zákonů, dostupné také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=49756&fulltext=&nr=361~2F2000&part=&name=&rpp=15>